

muusika

Nr 1
jaanuar
2008
hind 29.-

Chalice

Nüüdismuusika festival
“Wien Modern”

Ooper Helsingis

Keelpillimängust Eestis
läbi ESTA konkursi

Eesti *indie* ja *metal*

R 25.01 kell 18.00 Rakvere gümnaasium
L 26.01 kell 18.00 Tartu Jaani kirik
P 27.01 kell 16.00 Tallinna Mustpeade Maja

ARMASTUSE JA SÕJA LAULUD

Claudio Monteverdi (1567–1643)

Eesti Filharmoonia Kammerkoor
Helsingi Barokkorkester
Dirigent: Paul Hillier

Kontsert Rakveres tasuta, Tartus 120.-/80.-,
Tallinnas 150.-/100.-

EESTI FILHARMOONIA KAMMERKOOR

EURORAADIOS

Tormis, Sibelius, Kreek, Bergman
Dirigent: Paul Hillier

Kontsert on tasuta!

www.epcc.ee

Tallinna Muusikakeskkooli kontserdid jaanuaris

12. jaanuar kell 15.00 Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum
KERSTI SUMERA klaveriõpilased
19. jaanuar kell 12.00 Tallinna laululava II korruse saal
MARJU ROOTSI klaveriõpilased
20. jaanuar kell 12.00 EMTA kammersaal
MAIGI PAKRI klaveriõpilased
20. jaanuar kell 14.00 Eesti Teatri- ja Muusikamuuseum
JULIA GROMOVA (IX klass)
Ada Kuuseoksa klaveriklassist
20. jaanuar kell 15.00 EMTA kammersaal
KERSTI SUMERA klaveriõpilased
20. jaanuar kell 18.00 Kadrioru loss
MART LAAS (tsello) ja SIGNE HIIS (klaver)
27. jaanuar kell 12.00 EMTA kammersaal
ELL SAVIAUGU, MARKO MARTINI ja
MARTTI RAIDE klaveriõpilased

www.tmkk.edu.ee
6576 004

TALLINNA
MUUSIKAKESKKOOL

EESTI KONTSERI

“Päikesepropeller Lõuna-Siberist”

HUUN-HUUR-TU

(tuva kurgulaul ja rahvuslikud pillid)

Kaigal-ool Khovalyg, Radik Tiuliush,
Sayan Bapa, Alexei Saryglar

- N 17. jaanuar kell 19 Vanemuise kontserdimaja
R 18. jaanuar kell 19 Jõhvi kontserdimaja
L 19. jaanuar kell 19 Pärnu kontserdimaja
P 20. jaanuar kell 17 Estonia kontserdisaal

www.concert.ee

Intro 1/2008

Uus aasta on saabunud. Mida oodata 2008. aastalt, mis astroloogiliste ennustuste põhjal kulgeb Jupiteri märgi all? Vähemalt astroloogiliste ennustuste põhjal pidavat see tähendada küllust ja positiivsust.

Meie muusikaelus on positiivsust, aga on ka palju muresid. Võib-olla näevad seda, mis meil on positiivset paremini inimesed väljastpoolt Eestit. Nii arvab näiteks hiljuti NYJD-festivalil esinenud tuntud jazzmuusik John Patitucci, et eesti muusikute tase on väga kõrge ja nad on väga pühendunud. Ning veel, et Eestis on tervislik muusikaline õhkkond. Kuulus viiuliprofessor Edith Peinemann aga ütleb: "On erakordne, et sedavõrd väikese rahvaarvuga riigis nagu Eesti on nii palju võimekaid keelpillimängijaid ning nii heal tasemel muusikaharidus ja pillimänguõpetus."

Ia Remmel

Peatoimetaja **Ia Remmel** ia@ema.edu.ee
Toimetaja **Kristina Körver** kristina@ema.edu.ee
Toimetaja **Joosep Sang** joosep@ema.edu.ee
Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundajad **Tõnu & Ande Kaalep** tonu@ekspress.ee
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministeerium
Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital
Väljaandja SA Kultuurileht
Voorimehe 9, 10146 Tallinn

Toimetuse kolleegium: Eesti Muusikanõukogu juhatus
Toimetus: Rävälä pst 16, 10143 Tallinn, II korrus, B 214
Toimetuse telefon **66 757 88**
Kodulehekülj: **muusika.kul.ee**
Trükitud **Tallinna Raamatutrükikojas**
Laki 26, 12915 Tallinn
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post
Maakri 23A, 10145 Tallinn
Tel 6662535, www.tellimine.ee
Tellimisindeks 00679
Otsekorraldus **21** krooni number

Aastatellimus **295** krooni
Muusikaõpetajatele ja -õpilastele aastatellimuse soodushind 215 krooni. Soodushind kehtib ka pensionil olevatele muusikaõpetajatele.
Tellimine: ia@ema.edu.ee, herje@ema.edu.ee,
6675 788, 55 56 18 94

Chalice
FOTO MAARJA MÖTTUS

KAVA

SOOLO

2 Joosep Sang. Meie inimene Chalice

BAGATELLID

7 Mirjam Tally. Uudiseid maailmast

IMPRESSIOONID

9 Joosep Sang. Peter Eldridge – hää! New Yorgist
10 Virve Normet. Muljeid ühest kontserdinädalast enne jõulukuud
13 Hele-Mai Poobus. Üks ooper, kaks teatrit ja palju muljeid. Vanemuise teatri ja RO Estonia "Rigolettost"

MODULATSIOON

16 Kristel Kossar. Virtuaalkeskond, viiulimasinad ja Viini Filharmoonikud – põgus pilk "Wien Modernile 2007"
18 Kristina Körver. Sevilla suhtekomöödia vs Sevilla kiredraama. Kaks elamust Soome Rahvusoperist

RUBATO

21 Madli-Liis Parts. John Patituccit innustab improvisatsioon

POP & ROCK

23 Margus Kiis. Põrandaalused rivaalid: eesti indie versus eesti metal

VICTORIA

26 Kristina Körver. Mõtteid ja muljeid III ESTA Eesti üleriigiliselt viuldajate ja tšellistide konkursilt

EKSPRESSIOON

29 Kristina Körver. "Olen kõigest spetsialist". Intervjuu viuldaja Edith Peinemanniga

BAGATELLID

33 Uudiseid Eestist

MELOMAAN

36 Heliplaatide tutvustus

COLLAGE

40 Valik jaanuari muusikasündmusi

muusika

SOOLO

MEIE INIMENE CHALICE

JOOSEP SANG

Jarek Kasar, keda tuntakse paremini artistinime Chalice all, on üks neid kunstnikke, kellesse on kapaga kallatud annet, loominguulist indu ja jõudu, isepäisust ja ütlemisjulgest. Õrnades kahekümnendates lauljat, helide ja tekstide loojat, produtsenti ning vahel ka näitlejat on iseloomustatud kui "oma kaasaja (muusikalise) ringvaate loojat" ja kui artisti, kes räägib oma "südamesoppide sügavusest".

Chalice ilmus ootamatult, kuid pälvis juba debüütplaadiga "Ühendatud inimesed" (2003) nii muusikasõprade kui ka muusikapressi tähelepanu ja heakskiidu, lisaks sellele ka ametliku tunnustuse. 2004. aasta Eesti muusikaauhindade tseremoonial läks Chalice koju kolme karikaga: aasta meesartist, aasta uus tulija ja aasta alternatiivartist. See polnud asjatu avanss, sest järgnenud albumid "Süsteemsüsteem" (2005) ning "Taevas ja perse" (2007) dokumenteerisid Chalice'i kiiret küpsemist, otsinguid ja leide. Ta on teinud koostööd jazzmuusikutega, meie parimate lauljatega (Tõnis Mägi, Vaiko Eplik jt), astunud üles teatritükkides nii Kuningas Ubu (NO99) kui ka Fausti (Von Krahli Teater) rollis, osalenud Tartu kultuurielu korraldamises, rääkimata 2006. aastal vabariigi aastapäeva kontserdil esiettekantud laulust "Minu inimesed", mida ühed nimetasid "teiseks presidendikõneks", teised lausa selleks ainsaks ja õigeks.

Ma ei nimetaks ühtegi valmis laulu kunagi millegi otsimiseks. Laul on alati ikkagi juba leitud asi.

Ilmusid avalikkuse ette võrdlemisi stiilipuhta hiphop-plaadiga. Kuidas sa muusikuna või muusikafännina hiphopi juurde jõudsid?

Aasta oli siis 1994. Minuga käis samas koolis üks mu perekonnatuttav, keda ma kutsusin kellaonuks, sest tal oli kaelas selline suur kell, nagu Flavor Flavil (legendaarse hiphop-grupi Public Enemy värvikas liige – *toim.*). Selle kella tähendust uurides ma hiphopini jõudsingi. See kõik pakkus huvi ja ma hakkasingi räppmuusikat kuulama, ise riime kirjutama, seintele sodima, selleteemalistel pidudel käima. Tekkisid samade huvidega sõbrad ja nii see asi edasi läkski.

Kas debüütplaadi innukas vastuvõtt oli sulle üllatus?

Üllatus oli ta ikka rohkem vahest teiste jaoks. Kui ise oled asja sees, ega siis nii väga ei saagi aru, et mingi eriti hull vastuvõtt on su loomingul. Ausalt öeldes tundus see kõik loogilise asjade käiguna.

Kui olulisel kohal on hiphop sinu jaoks praegu? Tunned sa, et kuulud eesti räpi-skene hulka?

Osa hiphop-kultuurist olen ma kindlasti. Esiteks sellepärast, et see on nii veres – ma olen harjunud selle muusika saatel tantsima, vaatan alati lähemalt, kui näen mingit ägedat graffitit, ja teen seda muusikat ka ise edasi, loomulikult mulle omaste kiiksudega. Teiseks olen ma oma elus lindistanud juba nii palju igasuguseid “räpse”, et eesti hiphopi skene sisse jään ma igavesti. Lihtsalt on lisandunud palju muud huvitavat, kui see üks stiil.

Sinu teine ja eriti kolmas plaat tegeleb palju muusikaliste otsingutega. Kas sead endale üldse mingid raamid, mängureeglid, või teed muusikat luues kõike, mis pähe tuleb, mõtlemata sellistes kategooriates nagu stiil, vorm, traditsioonid jne?

Ma ei nimetaks ühtegi valmis laulu kunagi millegi otsimiseks. Laul on alati ikkagi juba leitud asi. Eks mul ole ikka peas mingid raamid, mis ütlevad, et see on hea ja see ei ole. Selle asja nimi on muusikamaits. Oma muusikas ma ütlen asju ja mõnda asja on hea öelda ühes stiilis, vormis, traditsioonis, teist asja teises. Ja selle otsuse, et mis asi milles, teeb Chalice.

Kas Eesti “muusikaline areen” pakub sulle piisavalt võimalusi või võtad seda, nagu ta on? Ei kujuta sind hästi ette ingliskeelse muusikaga Vanilla Ninja moodi maailma vallutamas...

Ma ei teegi muusikat nende võimaluste pärast, mida Eesti muusikaareen pakub, vaid ikka ainult muusika enda pärast. Kui vallutan maailma, siis eestikeelse muusikaga, ja me juba teame kui suured need šansid on.

Sinu muusikas on ka paras kogus jazzit. Mida sa jazzist armastad?

Lisaks põnevale harmooniale armastan ma hea jazzit juures improviseerimise. Armastan seda, kui ma saan muusikuga või muusikaga kaasa mõelda ja tunda. Mulle meeldib vaadata õhtuti Mezzot ja mõelda. Lemmikkoosseis on klassikaline trio – kontra-bass, klaver, trummid; ei meeldi aga klubijazz ja selline laisk pä-

heõpitud standardite mängimine. Mulle ei meeldi, kui inimesed kaotavad enda muusikast ära.

Kes on su lemmikud, nii jazzis kui ka muus muusikas?

Jazzis ja muusikas üldse on mu kõige suurem lemmik läbi aegade Billie Holiday. Lihtsalt meeldetulemise järjekorras on minu muusikat mõjutanud veel Beethoven, Claude Debussy, Igor Stravinski, Sizzla, Chick Corea, Björk, Antony and the Johnsons, Ariel Pink, Tõnis Mägi, Vaiko Eplik, Sven Grünberg, Kraftwerk, Gentle Giant, Madlib, Arvo Pärt, Hi-Tek, J Dilla, Wildchild, MF Doom, Portishead, Busta Rhymes ja nii edasi.

Kes on Eestis need muusikud, keda sinu meelest pole veel väärtuslikult hinnatud?

Kõik need, keda ma juba nimetasin ja veel paljud teised. Eestlased peaksid üldse õppima rohkem väärtustama oma välja-paistvaid inimesi nende eluajal. Mul on üks luuletus pealkirjaga “Ausammas surnud mehele on rahva enda meelelahutus”, mis sellest räägib.

Kirjelda oma loomemeetodit. Kuidas lood sünnivad? On nende ajendiks inspiratsioon või teadlik, järjepidev töö?

Kõige täpsem viimase aja loometöö kirjeldus oleks teadlik, järjepidev töö stuudios mingi mõtte kallal, mis on varem pähe tulnud ja seejärel telefoni üles kirjutatud või ümisedud. Parimad mõtted tulevad jalutades, kontserdil, teatris, kinos või väiksemas koguses napsitades.

On sinu produktiivsuse taga tung, vajadus ennast väljendada, oma loominguga midagi olulist öelda, olulistes küsimustes kaasa rääkida? Maailma parandada? Küsin sellepärast, et teed kaasa ka teiste muusikute ettevõtmistes, ansambelis Eliit, teatris, nüüd ka muusikalises.

Ma teen lihtsalt muusikat, mis mind erutab, mis parandab mu tuju, lahendab mingeid isiklikke probleeme. Tihti kasutan oma muusikat nii-öelda pihisana. Kui selle tulemusena olen mina õnnelik ja kui inimesed, kes mu muusikat kuulavad, on seda ka, on maailm selle võrra natukene parem koht küll, kas pole? Teatris ja paljudes erinevates ansambrites saan ma praktiseerida koostööd ja see on huvitav vaheldus sellele, kui ainult üksitiseerin.

On sul ambitsioone ka poeedina? Kas soovid, et sind tuntaks eraldi ka tekstiloojana, luuletajana?

Olen kirjutanud ikka päris palju luuletusi, millest laule ei ole teinud. Ja samas olen kirjutanud luuletusi, mida teised on oma lauludes kasutanud. Kogu aeg on plaanis ka neid luulekoguna välja anda, aga pole selleni veel jõudnud. Ütleme nii, et kui mu luulekogu ükskord ikkagi ilmub, siis olen luuletaja ka.

Kas tunned end osana aktiivsest, ehkki mitte väga nähtavast noorest Eesti luuleelust, kus on erinevad rühmitused, veeb-ajakirjad jms?

Ma teen muusikat, mis mind erutab, mis parandab mu tuju, lahendab mingeid isiklikke probleeme. Tihti kasutan oma muusikat nii-öelda pihisana.

Ma laulan siis, kui mu süda tunneb,
et võiks. Kui see mingil põhjusel
peaks teistmoodi olema, eks siis
tegelen millegi muuga.

FOTOD MAARJA MÖTTUS

Ei tunne. Mulle on need luulerühmitused Eestis jätnud sellise veidi igava mulje. Veebiajakirjadest ei tea ma üldse midagi.

Sinu laul "Minu inimesed" vajutas suure hulga eestlaste peasüdamas väga õigele nupule. Oli selle teksti loomine sulle mi-

dagi tavalisest erinevat? Oli rahva reaktsioon üle sinu ootuste?

Selle teksti loomine oli nagu teksti loomine ikka. Lüürika sai võib-olla tavalisest kiiremini kirjutatud ja ta jäi viimistlemata. See laul, mille ma kirjutasin oma sõpradele, oli õigel ajal õiges kohas. Ja ma ei ütleks, et ta minu jaoks millegi muu pärast

erilise oleks, kui teised minu lood.

Aga siiski kujunes see laul “koheseks klassikuks”. Pärast Tõnis Mägi “Koitu” ja Alo Mattiiseni isamaalisi laule pole kuigi paljudele lauludele sellist staatust omistatud...

Jah, aga kui laulule selline staatus omistati, tegid seda teised inimesed, mitte mina. Loomulikult on vahva, et see inimestele nii mõjus, nagu pidigi mõjuma. Järelikult läks hästi.

Sinu muusikat kiidab ülivõrdes nii teismeline kui ka president. Kas tunnetad suure tähelepanu tõttu kohustust jätkata sama kiire tempos ja olulistest asjadest rääkivate lugudega?

Ma laulan siis, kui mu süda tunneb, et võiks. Kui see mingil põhjusel peaks teistmoodi olema, eks siis tegelen millegi muuga.

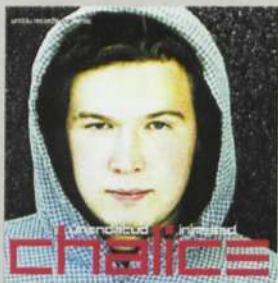
Teatris on sul juba kogemusi, nüüd osalesid ka muusikalis. Kas sulle meeldib muusikal üldse, või meeldib vaid “Fantoom”?

Mulle meeldib muusikal kui žanr. See on nagu teatrimaailma ühepajasupp – kõik asjad koos. Linnahallis olnud “Fantoomi” lavastusega ma ise rahule ei jäänud. Paljude asjade puhul jäi natukene segaseks, et miks nii peab tegema, ka lavakujundus oleks võinud kitsim olla. Selline säästuprojekti tunne oli. Ütleme nii, et libreto lubas kõvasti rohkemat, kui sellest lõpuks välja tuli.

Viimane küsimus. Miks võtsid endale artistinimeks Chalice ja kuidas suhtud sellesse, et seda Eestis üldiselt valesti hääldatakse?

Chalice'i võtsin niisama. Ja tegelikult on naljakas kuulata, kuidas inimesed seda erinevalt hääldavad. Kõige õigem hääldus on eestipäraselt Salits!

CHALICE'I KOLM KAUAMÄNGIVAT

Kõik kolm Chalice'i seni välja antud plaati väärivad kaua kestvat mängitamist ja kikkis kõrvaga kuulamist, sest neis on peidus mitmesugused, sageli vastandmärgiga elemendid: paatos ja vänged väljendid, intiimsus ja hullutav gruuv, surmtõsidus ja palagan.

Debüütplaat “**Ühendatud inimesed**” (2003) on üsnagi hiphop, kuid sisaldab siiski ka järgmistel plaatidel tooni andvaid katsetusi ning “piiriületusi”. Albumi hitt on Chalice'i pürotehnilist kõnetehnikat demonstreeriv “Mulle meeldib see”, mis sisaldab sarnaselt mitme teise lauluga eht-hiphopilikku, valdavalt naljatlevat ametivendadest MCde dissimist* ja “neljätähelisi” sõnu. Tekst voolab ja voolab, hoia aga piip ja prillid, et sadulast mitte maha pudeneda. Chalice'i teise ja kolmanda plaadi valguses on tegemist tubli debüüdiga, mis räägib kohatisele lihvimata teostusele ja kõikuval kvaliteedile vaatamata palju artisti loomulikust andest.

Ehkki Chalice'i teine plaat “**Süsteem-süsteem**” (2005) sisaldab minu meelest tema kõige tõhusamat räpilugu “Pere-meesoranoidid (8. märtsi paraad)”, on plaat kaleidoskoopiline, paeludes suurepärase produktiooniga laiemat publikut ning arvatavasti ärritades liiga laia horisondiga nokamütsiga tõsiräppareid. Meeleolud kõiguvad muusikalisest orgiast (“Härri potterid minu keldris ja vibu rynnak”) jazzist ja eesti estraadi sampildest, “avakosmose” häälestest, ühiskonnakriitikast ja eluväärtuste lahkamisest kuni isikliku ja liigutavani (“Öekesele”). Chalice'i tekstid on dünaamiit, minu meelest üks parimaid kinnitusi, et eesti keel on elus.

Ka kolmas plaat “**Taevast ja persest**” (2007) sisaldab toatäit tugevaid tekste, mis on riietatud teatraalsetesse kostüümidesse. Kohati on samplite, tsitaatide, kõlade, kompositsiooni- ja produktioonivõtete külakuhjas pealiti lausa segadust tekitavalt palju materjalikihte. Mitu lugu on rohkem kuuldemängud kui laulud, mitme pala sees on ommoodi tekstilised ja muusikalised skit'id**, mis liigendavad niigi ebapüsivalt mõjuvaid laule, muutes üldpilti veelgi kirjumaks ja rahutumaks. On siiski ka paar pala, mis, vastupidi, rahustavad, nii vaoshoituma muusikalise teostuse kui ka sirgjoonelise sõnumiga (“Need sõnad” ja eriti “Minu inimesed”).

Ootame huviga, milliseid uusi õhuknaid avab Chalice oma järgmisel albumil.

*väljend tuleb verbist *disrespect* ja tähistab rivaalide avalikku solvamist meedias, kontsertidel ja plaatidel. Loomulikult on selle tagajärg sageli vägivald, gängitülid ja surmajuhtumid.

** skit on popmuusikas, eriti hiphopis ja r'n'b's kasutatav lühike lõik teksti ja/või muusikat, mis võib olla iseseisev pala või kuuluda pikema loo algusesse või lõppu.

MIRJAM TALLY

vabakutseline

Endine lapsgeenius kaksikümmend neli aastat hiljem

Endine lapsgeenius, iisraeli kontsertpianist naasis lavale, kirjutab The New York Times. Kaksikümmend neli aastat tagasi, kõigest 11-aastasena, esines Elisha Abas Carnegie Hallis. Toona peitus New York Timesi kriitiku tunnustavates sõnades ka pisut prohvetlikult kõlav hoiatus. Nimelt lootus, et Elisha saab siiski nautida ka oma lapsepõlve järelejäänud aastaid ja et teda ei sunnita liiga noorelt liiga suurtele tegudele. Need sõnad osutusid paraku reaalsuseks, sest Abas lõpetas pianistikarjääri kõigest 14-aastasena ja kannatas aastaid psüühilise kriisi all. Ühena põhjustest nimetab ta ise oma isa karmi kasvatust. Nüüd, 35-aastasena üritab ta rahvusvahelist *comeback*'i. Novembris võis teda kuulda Carnegie Hallis esitamas Chopini, Schumann, Liszti, Bachi ja Rahmaninovi teoseid. Samas on tema tulevikušansid üsnagi ebakindlad, sest peale on kasvanud mitu põlvkonda noori talente. Vaata ka: www.elishaabas.com.

La Scalas on streik

La Scala ooperimaja oli töötajate streigi tõttu sunnitud ära jätma mitu etendust. Nii jäi novembris ära näiteks suurejooneline Arturo Toscanini 50. surma-aastapäevale pühendatud Verdi Reekviemi ettekanne, mida pidanuks juhutama Daniel Barenboim. 7. detsembrile oli aga kavandatud Wagneri "Tristani ja Isolde" uuslavastuse esietendus, mis jäi streigi tõttu ära. Sellist asja polevat La Scala ajaloos varem juhtunud. Läbirääkimised juhatausega personali palga- ja töötingimuste üle pole aga seni vilja kandnud.

Arhitekt disainis klaveri

Goethe teravmeelne ütlus, et arhitektuur on justkui külmunud muusika, on leidnud uusi huvitavaid seoseid. Nimelt on arhitekt Daniel Libeskind disaininud 5-meetrise *grand piano*. Libeskind, kes muuhulgas on Ontario kuningliku muuseumi arhitekt, teeb koostööd ühe Saksa klaverifirmaga ja loodab ehitada pilli, mis sobiks kaunistama ka ROMi kollektsiooni. ROMi

Üheksa-aastane Elisha Abas koos Artur Rubinsteiniga.

direktor William Thorsell, innukas amatöörpianist, usub, et uuel disainklaveril mängides on siiski võimalik ka kõlailu nautida. Idee erilisest disainklaverist sai alguse 2002. aastal, kui Toronto pianist Robert Lowrey viis kokku Libeskindi ja Nicholas Schimmeli. Schimmel on omanimelise klaverifirma Schimmel Pianos juht, kelle firma on üks vähestest omataolistest, mis toodab klavereid põhiliselt käsitööna. "Sellest saab klaver, mis on mõeldud nii mängimiseks kui ka arhitektuuriteosena imetlemiseks," arvab Lowrey. Vaata ka: www.daniel-libeskind.com.

Alfred Brendel lõpetab 2008. aastal avalikud esinemised

Pianist Alfred Brendel teatas hiljuti, et tema kontsert Viini Musikvereinis 2008. aasta 18. detsembril jääb tema viimaseks avalikuks esinemiseks. Brendelil on seljaga kuuekümnepäevane edukas pianistikarjäär. Järgmisel aastal täitub pianistil 77. eluaasta. Talle aga ei meeldi mõte ekstra hüvastijātu kontserdituurist, ta eelistab

selle asemel lõpetada kohe pärast sündmustetihedat 2008. aastat. Brendeli viimase kontserdi kavas on Mozarti Üheksas klaverikontsert Viini Filharmoonikutega *sir* Charles Mackerrase juhatusel. Samas jätkab Brendel endiselt kirjutamist ja loengute pidamist.

Noored dirigendid mainekate sümfooniaorkestrite ees

Bournemouthi sümfooniaorkester saab endale uue peadirigendi. Marin Alsopi mantlipärijaks saab 30-aastane ukraina noor dirigent Kirill Karabits, kellest võib olla paljud muusikasõbrad pole varem kuulnud. Paistab, et noorte dirigentide kutsumine mainekate orkestrite ette on saamas trendiks. Viimasel ajal on nii endale saanud noored peadirigendid Inglise Rahvusoooperi orkester (dirigent Edward Gardner), Birminghami sümfooniaorkester (Andris Nelsons), Los Angelese ja Göteborgi sümfooniaorkester (Gustavo Dudamel), Rotterdami Filharmoonikud (Yannick Nézet-Séguin) ja San Francisco

ooperiorkester (Nicola Luisotti). Karabits juhatab Bournemouthi orkestrit esimest korda 2006. aastal, võludes oma talendi ja muikaalsusega. Varem on noor dirigent töötanud Prantsuse raadio filharmoonia-orkestri juures ja Strasbourgi Filharmoonikutega. BSO on seni osanud endale hoolikalt häid peadirigente valida; enne Karabitsit on selles väärikas ametis olnud näiteks Yakov Kreizberg, Andrew Litton, Rudolf Barshai, Paavo Berglund, Constantin Silvestri ja sir Charles Groves.

Maailma suurima digitaalse orkestri debüüt

Tehnoloogia areng on avanud lõputud võimalused ka sümfooniaorkestri pillidele. The Guardian teatab, et novembris sooritas oma debüüdi kontserdilaval maailma suurim digitaalne orkester, millesse kuulub 50 Yorki ülikooli tudengit. Tudengitel olid aga pillideks ei midagi muud, kui viiskümmend sülearvutit. Dirigent Ambrose Fieldi dirigeerimisžestid üritasid esile tuua näiteks ka orkestrantide arvutihire liikumist ja kolmekordseid hiireklõpse. Osa helisid käivitus aga mängijate käteliigutuste peale, millest sülearvutile sisseehitatud kaamera vahendusel sai muusikaline materjal. Üks kolmest kontserdil kõlanud teosest oli sellele koosseisule ka spetsiaalselt kirjutatud. Selles mängisid sülearvutid näiteks kontrapunkti džässrompetisti soolole, et "testida digitaalse heli võimalusi". Orkestri muusikud olid riietunud musta ja esinesid ka mustadel Apple Booki sülearvutitel.

Kunstinäitus otsib muusika ja kunsti seoseid

20. sajandi alguse heliloojate dissonantne helikeel ja abstraktne mõtlemine mõjutasid paljusid nende põlvkonnakaaslastest kunstnikke. Nagu muusikatradiitsiooni reformivaid 20. sajandi alguse heliloojaid, viisid ka sama ajastu kunstnikke stiiliotsingud kubismi, ekspressionismi ja teiste tollal uute stiiliavastusteni. Kui palju aga leidub eri valdkondade vahel kokkupuutepunkte, see on omaette teema. Kas Monet ja Debussy impressionistlikud teosed on ikka sama vaimuse kandjad? Kas 20. sajandi keskpaiga Matisse'i "džässilikel" *cut-out*'i tehnikas töödeld võib olla mingi seos Teise maailmasõja järgse *bepop*'i uuendusmeelsusega? Vastus on, et ainult mõninga-

tel juhtudel.

Vaatamata sellele, mida Debussy ise võis arvata sellest, et tema teoseid liigitatakse impressionismi stiilimääratluse alla, on siin ometi selged paralleelid, kui võrrelda tema muusikalist kõlapaletti ja sama ajastu kunstnike väljenduslaadi. Matisse'i puhul aga oleks üsna meelevaldne otsida tema "džässiseeriastest" mingeid seoseid Charlie Parkeri ja Thelonious Monkiga. Näitus "Eye Music: Kandinsky, Klee and All That Jazz", mis oli 9. detsembrini väljas Norwichis Sainsbury visuaalsete kunstide keskuses, tõestab aga, et muusika ja kunsti seosed on üsnagi kompleksed ning kohati ka vastuolulised. Ajastukaaslastest kunstnikud ja muusikud võisid aga olla ühtmoodi hulljulged. Natsid pidasid Bauhausi koolkonda "mandunuks" ja see lõpetas 1933. aastal olemasolu. Samal ajal kehtestasid kommunistid Venemaal loomeinimeste väljendusvabadusele totaalsed piirid. Ameerika "kuumad rütmid" olid keelatud. "Täna mängib džässi, homme reedab kodumaa," kõlas tuntud lause.

Vahendid, kuidas modernne kunst ja muusika teineteist mõjutasid, olid tohutult erinevad. Kõige äärmuslikum näide "Eye Musicu" näitusel on Wassily Kandinsky, keda tõmbas radikaalse avangardmuusika ja dodekafoonia poole. Arnold Schönberg ja Kandinsky olid sõbrad ja teineteise loomingu suure austajad ning ka Schönberg tegeles maalikunstiga.

Teisest küljest aga suhtus Kandinsky kolleeg Paul Klee Schönbergi uuendustesse põlgusega. Klee uskus, et muusikalist vastet kunstis väljenduvatele visuaalsetele probleemidele võis näha juba mitu sajandit varem, näiteks juba Johann Sebastian Bach'i teostes. Nii et põlvkonnakaaslastedki võivad olla eriarvamusel: Kandinsky oli võlutud Schönbergi vastuolulisest ideest, mis loob muusikas uusi relatiivsussuhteid; Klee aga eelistas selgemaid liine ning baroki ja varase muusika harmooniaid.

Siinjuures on huvitav märkida, et kuigi hilisema perioodi kunstnikud, näiteks Jackson Pollock, huvitusid stiiliotsingutest, mis kaudselt vihjasid "modernsele" džässile, sealhulgas Parkeri, Monki ja *bepop*'i pioneeridele, ammutasid nad inspiratsiooni hoopiski lihtsakoelisemast muusikast. Näitus "Eye Music" tõestab, et kunstnikud, keda võib pidada modernseiks (näiteks Piet Mondrian), leidsid pidepunkte muu hulgas

hoopis sõjaeelsetest *boogie-woogie*'est, mida tänapäeval peetakse pigem lihtsakoeliseks ja väheütlevaks.

Kunstikeskuse kodulehekülj: www.scva.org.uk.

Lahkunud Karlheinz Stockhausen.

FOTOD INTERNETIST

Suri Karlheinz Stockhausen

Karlheinz Stockhausen (1928–2007) suri 5. detsembril oma kodu Kuerten-Kettenbergis ja maeti Kuerteni Waldfriedhofi kalmistule. Stockhausen kirjutas elu jooksul umbes 362 teost. Stockhausen sündis Kölnis kooliõpetaja peres esimese lapsena. Ta alustas oma heliloojakarjääri uute muusikaliste süsteemide rajajana ja lõpetas ooperiga, milles väljendas oma vaimset nägemust kosmosest. Juba kolmekümnendaks eluaastaks oli ta kindlustanud endale väärika koha muusikaajaloos, olles juba üks elektroonilise muusika pioneere, teisalt aga ka uute muusikasuundade avastaja. Tema noorpõlveteoste abstraktne helikeel ja rütmiline komplitseeritus mõjusid tollal jahmatama panevalt. Tema olulisteks mõjutajateks võib pidada näiteks kohtumist John Cage'iga, samuti reise Jaapanisse (esimene 1966. aastal), mil ta oli otsekohe võlutud Jaapani kultuurist. Ajavahemikul 1977–2002 suunas ta oma loomingulised püüdlused seitsmest ooperist koosnevasse tsükklisse "Licht" ("Valgus"), kus töötas läbi ka stenaariumi, kostüümid ja valgustuse. Kuni aastani 1969 kirjutatud teoste kirjastajaks on Viini Universal Edition, edaspidi aga andis neid välja Stockhausen-Verlag. Stockhausen Foundation for Music on avaldanud arvukalt Stockhauseni enda tekste ja ka uurimusi tema teoste kohta.

Peter Eldridge – hää! New Yorgist

JOOSEP SANG

Muljet mulluse “Jõulujazzi” kõige “jazzimast” kontserdist raamivad positiivsed mälestused veel kahest festivaliõhtust. Seekordne peaesineja Ladysmith Black Mambazo meelitas Kaarli kirikusse fenomenaaelselt palju kuulajaid, kes olid kohale tulnud erinevatel motiividel: eksootikat otsima, taaskohtuma Paul Simoni hittplaadi “Graceland” kõige olulisemate külalistega, lihtsalt prestiiži pärast. Viimane põhjus võis olla paljudel, sest Anne Ermi soovitusi võetakse vägagi tõsiselt ning “Jazzkaare” tiimi korraldatavad kontserdid on kindel kaubamärk.

Siiski arvan, et paljud lahkusid kontserdilt täit elamust saamata, ja sugugi mitte esinejate süül. Seitsmeliikmeline vokaalansambel pani suurt rõhku visuaalsele poolele, peaaegu iga (rahva)laulu saatsid erinevaid töövõtteid või rituaale markeerivad liigutused, tantsud ja akrobaatika. Tagapool istunud seda hästi ei näinud, samuti jäi külalastele võlvide alla hõljuma ka suur osa esituslikust laengust. Lõuna-Aafrika meeskoor oli oma eheduses nauditav, olles ise istunud teises reas, jõudis lauljate siirus, keskendumine, huumor ja elulust mulle, õnnelikule, takistusteta kohale.

Soome soulimehe Tuomo muusika kõlas laval sama hästi nagu tema mullusel plaadil “My Thing”. See polegi väike asi, sest stuudios on kõik võimalik, keerulisem on kontserdil samasugust täiust tagada. Lillepaviljonis toimunud kontsert sobis nähtavasti ka publikule, ehkki tõeliselt “pööraseks” õhustik ei muutunud. Kuigi muusika ja esitus olid suurepäraseks, oli veidi tunda soomeugri ujedust, nii laval kui ka lava ees.

Ka Peter Eldridge'i kontserdil jäid suur kulminatsioon ja ovatsioonid olemata. Eldridge, kes on esinenud Eestis kahel korral vokaalansambli New York Voices ridades, on väga hea tehnika ning stiilitajuga

Peter Eldridge kolmandat korda Eestis.

FOTO MATS ÖUN

laulja, kes saab kenasti hakkama ka klaverimänguga. Tõik, et ta laulis projektis “Four Brothers” kõrvuti selliste “mäetippudega” nagu Kurt Elling, Mark Murphy ja Jon Hendricks, kinnitab, et tegemist on tõelise eliidiga. Põhjus, miks kontsert mind oodatust vähem erutas, on Eldridge'i omalooming, mis moodustas laias laastus kaks kolmandikku kontserdi kavast. Tema lood on kavalad konstruktsioonid, nutikas “muusikute muusika”, kus leidub paraku vähe meeldejäävaid meloodiaid ja värskendavat harmooniat. Ülejäänud kolmandik sisaldas laenatud palu ning need jätsid hoopis pare-

ma mulje: Bill Withersi gruuviv “Use Me”, João Gilberto “Você e eu”, standardid “Lover Come Back to Me”, “Do Nothing Till You Hear from Me” jt. Üsna leidlik oli jõululaulu “Püha öö” ehk “Quiet Night” kasvamine Anton Carlos Jobimi klassikuks “Quiet Nights of Quiet Stars” (ehk “Corcovado”). Kuigi kontsert sisaldas hulga meeldivaid, hooti haaravaid hetki, polnud see kaugeltki “elu elamus”. Peter Eldridge'i saateansambel mängis professionaalsel tasemel, enim sai sisukaid soolosisid kitarrist Bruno Müller.

Muljeid ühest kontserdinädalast enne jõulukuud

VIRVE NORMET
muusikaajakirjanik

Nädalapäevad enne detsembrit, kui advendimuusika hooaeg polnud veel peale hakanud, kuulasin pea-aegu ülepäeviti Estonia kontserdisaalis toimunud nelja väga erilist kontserti. Need tegid rõõmu, pakkusid vaheldust ja mõtteainet. Suurt rõõmu selle üle, et meil on omast käest võtta "vilja mitmest salvest". Kuigi ma peatuksin lähemalt vaid kahel kontserdil, nimetan meelsasti nelja: Ivari Ilja klaveriõhtu 22. novembril, Jüri Alperteni suvist juubelisünnipäeva meenutav ERSO sümfooniakontsert 23. novembril, kus olid kaastegevad metsosopran Teele Jõks ja pianist Kalle Randalu, siis Hortus Musicuse 35. sünnipäeva kontsert 25. novembril ja 27. novembril Eduard Tubina 25. surma-aastapäevale (mis oli 17. novembril) pühendatud kammerkonsert Rootsi Zilliacus-trio, Heli Veskuse ja Vardo Rumesseniga, loomulikult puhtalt Tubina muusikast.

Iga kontsert kutsub oma publikut kuulama väga erineval moel. Veelgi diferentsieritumalt: igal külastajal on oma põhjus õhtut just selle muusika ja nende muusikute seltsis veeta. Muidugi on juubelid ja sellega kaasnevad kutsed need, mis aitavad saale pilgeni täita, samal ajal kui Eduard Tubina muusika mõistmine ja armastamine erakordselt heade interpretide esituses võib olla jõukohane tunduvalt väiksemale kuulajaskonnale. Kuid seda tänulikumale. Mõtlen ka ise tänu ja imetlusega tagasi Zilliacus-triole koosseisus Cecilia Zilliacus (viul), Johanna Persson (vioola) ja Kati Raitinen (tšello) ning Vardo Rumessenile, kes need kunstnikud – nagu moes on öelda – "maale tõi". Kati Raitinen "Recitativo. Andante" täiuslik esitus Tubina valmimata jäänud tšellokontserdist ning Klaverikvartett cis-moll olid mulle vist selle hooaja suurimaid avastusi ja rõõme!

Ivari Ilja klaveriõhtu oli nagu Solarise ebareaalsuse piiril: kaemus millestki valusõrnast on küll nähtav, aga nukraks tegevalt eemal ja tabamatu.

FOTO EESTI KONSERDI ARHIIVIST

Ivari Ilja – meistri puhas, selgejooneline ja lihtne mäng

Ivari Ilja klaveriõhtule läksin sooviga kuulata interpreeti, mitte Beethovenit ega Chopini, kes kumbki mu esimeste lemmikute hulka ei kuulu. Aga ma teadsin, mida on oodata Ivari Iljalt...

Küllap pianistid kuulavad tema mängu teisiti kui mina, nad kuulevad tehnilisi üksikasju tähele pannes, nautides ja õppides, kuidas üht või teist kõlanüansi või kõlatäiust saavutada; kuidas kujuneb tervik ja kuidas kõige üle kõrgub vastupandamatult see miski, millele kõik noorimast vanimani

püüdlevad, aga mida vist ei saagi kahjuks ei õpetada ega õppida, kui pole sündides jumalatelte kaasa antud. Võib-olla kõneleb neile ka rohkem teose sünnilugu, teadmised helilooja käekirja ja stiili iseärasustest. Küllap just kõigi selliste aspektide tõttu täitsid saali suures osas noored ja verinoores klaveriõppurid, aga ka erinevate põlvkondade klaveriõpetajad ja pianistid. Ja kontserdisaal oli tõesti praktiliselt välja müüdnud.

Mina olin seal lihtsalt kui üks südamega kuulaja, intuiivselt muusikaga ja interpreediga kaasa minev, tulnud vaid sooviga paariks tunniks kõik muu unustada. Ja põhimulje ongi – Ivari Ilja ei lasknud mu tähelepanu ega tunde poolust hetkekski lahti. (Kuskil ajusopis vilksatas küll hetkiti mingi "küsiv punane tuluke" klaveri täiuslikkuse kohta: madalates oktavites oli justkui mingi "plärin" tooniga kaasas, ka häälestus tundus justkui mitte päris perfektne, aga ma panin selle kõik oma vanade kõrvade süüks ja unustasin samas.)

Pea revideerima oma sümpaatiatunnet nii Beethoveni kui ka Chopini muusika suhtes. Valdavalt olin lummuses, sest kokku olid saanud kaks filosoofi: helilooja ja pianist. Romantilis-traagiline tundemaailm andis rohkem ruumi targale ja sügavale vaimule, mida puudutab üheaegu küll ka pehmelt-armsalt nii rahvalikkus oma lihtsuses ja mängulises riuklikkuses kui ka klaveri täiskõlaline ILU. Aga prevaleeris vaimne keskendatus, oli hetki, mil mul oli tunne, et meid saalis pole olemas, et mängija on üksi oma pilliga. Olime nagu Solarise ebareaalsuse piiril: kaemus millestki valusõrnast on küll nähtav, aga nukraks tegevalt eemal ja tabamatu...

Nagu suurte meistrite puhul tihti, on Ivari Ilja mäng imeliselt lihtne, puhas ja selgejooneline. Klaver on mehelik instrument,

Jüri Alperteni oli oma juubelikontserdil nii dirigendi kui ka pianisti rollis.

FOTO SCANPIX

öelgu naismängijate vägi mida tahes. Mehe kätes on ka leinamarss vaimne, lihtne ja karge kui paratamatusega leppimine, kui mõistmine. Ivvari Ilja mängus ei väsinud ma imetlemast tema oskust kuidagi tavatult ette valmistada üleminekuid tormlevatelt *forte*'delt *piano*'dele. See on tal mingi eriline oma joon, nagu ka tema suur kunst valitse da igal hetkel kogu dünaamilist skaalat. Mõtlen selle all seda, et ta tunnetab täpselt, millisel dünaamilise tasandi punktil ta parasjagu on, ei "mürista" iialgi pidevalt *forte*'s, kus pole enam näha-tunda-kuulda

edasiarenemise perspektiivi. Tema mõte viib meid edasi nagu maastikul, mida ta peensusteni tunneb ja valitseb. Oli suur nauding temaga koos Beethovenit ja Chopini tunda, peaaegu et avastada.

Mõtlesin pani mind aga kunstniku kihk mängida sonaatide osad kõik lausa *attacca*. Nagu oleks tagant sundimas mingi saatuslik või sisemine rutt...

(PS Mu mõte kandus suvedesse, mil Ivvari Ilja juurde tuleb taas ja mitmeid aastaid järjest paljude võitudega pärjatud, lausa ärähellitatud noor soome pianist Antti

Siirala. Ta tuleb Ivvari Ilja juurde oma kontserdi- ja konkursikavu ette mängima. Tuleb Meistri juurde. Ja ta pole ainus.)

Jüri Alperteni – tark ja erudeeritud muusik

Reedel, 23. novembril tähistati Jüri Alperteni 50. aastakünnise ületamist (sünnipäev oli 16. juunil) ERSO kontserdiga. Kaastegevad olid Teele Jöks ja Kalle Randalu.

Richard Strauss'i "Zarathustra" on ju see häda, nagu näiteks ka Sibelius'e Teise sümfooniaga, et seda küll mängitakse ja mängitakse, aga hirmvähesed dirigendid suudavad paljude ülespulbitsevate muusikaliste ideede rägastikust terviku voolida. Meil suutis Sibelius't hästi "valitseda" Peeter Lilje, soomlastel on ületamatu Jukka-Pekka Saraste. Ent "Zarathustra" meie ERSO kätes, kuigi korduvalt mängitud erinevate dirigentidega, on kõva pätkel. Kavalehel oli kenasti kirjas Richard Strauss'i oma mõte: "Ma ei püüdnud kirjutada filosoofilist muusikat ega kirjeldada Nietzsche suurepärrast teost läbi muusika. Ma soovisin muusika abil edasi anda inimsoo arengu ideed selle tekkimisest, läbi erinevate arengufaaside, religioosete ja teaduslike, kuni Nietzsche üliinimese ideeni välja." (Tule jumal appi! Kas ei kõla see suureliselt, lausa ehtüliinimeselikult!).

Teosel on hea algus ja see laseb tükk aega mängida muusikat rahulikult ja suurejooneliselt, mis filosoofile kohane. Edasine areng muutub aga fantaasia-, kujundite- ja kontrastiderohkeks, milles on varsti üsna lootusetu ponnistus "jälgida inimsoo arengulugu". Piirdugem lihtsalt sellesama teose arenguloo nautimisega! Strauss'i paelub ju kõvasti lausa wagnerlik orkestri fff ja isegi ffff (orkestri neljane koosseis pluss mitmed lisainstrumentid!). Õnneks heakõlaline! Ja orkester kõlab Jüri Alperteni käes tõesti kenasti, lausa kaunit! Muidugi on väga raske nii pikka ja nii palju *forte*'sid nõudvat teost veatult ära mängida ja dünaamiliselt mingi äratuntava loogikaga läbi viia, aga see ei ole küll dirigendi süü. Teose ettekandne teenis publiku marulise heakskiidu. Targalt oli tehtud, et sümfooniline poeem sisustas kontserdi esimese poole.

Kontserdi teise poole Mozarti-kava tõi aga lavale ja saali tõelist sünnipäevalikku elevust. Avamäng ooperile "Teatridirektor" kulges väga õnnestunult. Tean, et Jüri

Alperden on tark ja erudeeritud muusik, aga tema sisetundest johtuv stiilne ja mõnus mozartlikkus oli pisut nagu üllatuski. Väga meeldiv üllatus! Teele Jõksi lauldud kontsertaaria klaveri (Kalle Randalu) ja orkestri saatel õnnestus samuti väga hästi. Soovlause: Teele Jõksi tahaks kodumaal senisest palju rohkem näha! Aga need mõlemad seni esitatud Mozarti teosed olid publiku jaoks nagu "soojendusansamblid". Kõik ootused olid suunatud lõputeosele, kahe klaveri kontserdile, soleerimas juubilar ise ja Kalle Randalu.

Millegipärast oli tunne, et vastastikku asetatud Steinway ja Estonia ei lasknud Randalul ja Alperdenil teineteist korralikult näha. Mingi rahutus paistis silma just Kalle Randalu poolelt. On vähe dirigente, kes suudavad ise solisti rollis olla, ja veel vähem neid, kes samal ajal juhatavad. Ma ei nimetaks seda siis dirigeerimiseks. Meie publikul on silme ees Roman Matsov, ka Kristjan Järvi.

Esimese mulje mõjul käis kuulajate poolelt läbi imetluskahin: milline pianist on Jüri! Fantastiline! Tõepoolest, see oli võrdsete duell ja koosmäng. Minu kohalt (parter, paremal, kaheksas rida) kõlas Estonia Alperdeni käes isegi kandvamalt, kindlamalt ja kaunimalt kui Steinway tuntud kõrgtasemel Kalle Randalu kätes. See on hea tunne, kui publik on esitajate võimetes kindel, usub neisse ja saab pühenduda muusika nautimisele ning kahe muusiku erineva natuuri võrdlemisele: Randalu, pisut edevapoolse artistlikkusega mänglev *versus* keskendunult, kuid rõõmsameelselt oma kahte tööd tegev Alperden. Juubilar tuli ülimalt hästi toime ka orkestri ohjamisega, mängides samas mõnusa vabadusega virtuosseid passaaže.

Solistide loomulik teineteisemõistmine ja parimas mõttes rivaliteet toimus elektriseerivalt. Eriliselt oli tunda seda Andante-osas. Kui oleks olnud publiku teha, nõudnuks ta marulise aplausi peale kogu kahe klaveri kontserdi kordamist ega rahuldunuks vaid finaali kadentsi taasesitusega. Ent juubilar ja külalisi ootas ees veel ju korraline õnnitluste voor ja šampanja. Dirigentide fännina tahan ekstra kiidusõnu öelda Jüri Alperdeni väga praktilisele ja – mis pole sugugi väheoluline – kaunile tehnikale. Ikkagi Ilja Mussini, parimaist parima dirigentide koolitaja "kätetöö"!

Klassikaraadio esitleb:

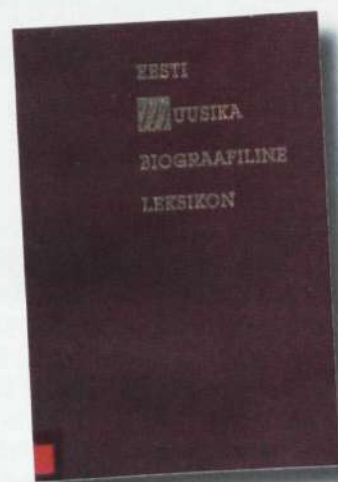
W. A. MOZART
KLARNETIKONTSERT
SERENAAD "GRAN PARTITA"
TOOMAS VAVILOV
ERSO

ILMUNUD ON

Eesti muusika biograafiline leksikon I köide A-M

Eesti Entsüklopeediakirjastus 2007

Projekti: juht Tiina Mattisen

Toimetajad: Tiina Mattisen, Ene Pilliroog, Mall Põldmäe

Retsensent-toimetaja: Priit Kuusk

Rauno Elp Rigolettona ja Kristina Gailite Gildana.
FOTO HARRI ROSPU / RAHVUSOOPER ESTONIA

Üks ooper, kaks teatrit ja palju muljeid

HELE-MAI POOBUS
laulja

Giuseppe Verdi "Rigoletto" Vanemuise väikeses majas 19. oktoobril (esietendus 13. oktoobril). Dirigent: Lauri Sirp. Lavastaja: Taisto Noor. Kunstnik: Aime Unt.

Valguskunstnikud: Andres Sarv ja Martin Meelandi. Osades: Rigoletto – Eduards Čudakovs (Läti), Mantua hertsog – Kristian Benedikt (Leedu), Gilda – Alla Popova, Maddalena – Valentina Kremen, Sparafucile – Taisto Noor.

Giuseppe Verdi "Rigoletto" Rahvusoper Estonia 17. novembril (esietendus 9. novembril). Dirigent: Jüri Alperten. Lavastaja: Neeme Kuningas. Kunstnik: Kustav-Agu Püüman. Valguskunstnik: Neeme Jõe.

Osades: Rigoletto – Rauno Elp, Mantua hertsog – Urmas Põldma, Gilda – Kristine Gailite (Läti), Maddalena – Juuli Lill, Sparafucile – Leonid Savitski.

2007. aasta sügisel otsustasid nii Vanemuine kui ka Rahvusoper Estonia tuua lavale Verdi "Rigoletto". Estonias oli ooper viimati kavas peaaegu nelikümmend aastat tagasi, osades Georg Ots, Tiit Kuusik, Hendrik Krumm, Margarita Voites ja diplomirolli tegev Anu Kaal, Vanemuise eelmise "Rigoletto" lavastus ei jää kaugemale kui kümne aasta taha. Ooperi valikuga on n-ö kindla peale mindud, tagades tõenäo-

liselt pikaks ajaks publiku huvi, iseasi, kui mõttekas on väikeses Eestis tuua kahes teatris lavale sama teos üheaegselt.

"Rigoletto" kuulub kindlasti nende kümnekonna äravalitud teose hulka, mille kohta öeldakse, et tegu on "maailma ühe armastatuima ooperiga". Paljude muusikaajaloolaste arvamusel tähistab just see teos pöördepunkti Verdi loomingus, aga ka üldisemalt itaalia ooperimuusikas. "Rigolettot" peetakse Verdi esimeseks muusikaliseks draamaks, kuigi samale nimetu-sele võiks pretendeerida ka neli aastat varem kirjutatud "Macbeth". Kui "Macbeth" on ülimalt erandlik nähtus helilooja varases

loomingus, siis "Rigolettost" saab alguse Verdi uus hingamine.

Ooperi tee lavale polnud kerge. Libreto aluseks on Victor Hugo draama "Kuningas lõbutseb", mis pärast esietendust 1832. aastal keelati. Verdi, leidnud 1850. aastal teda huvitanud teema ning paludes Francesco Maria Piavel säilitada libretos võimalikult palju originaaltekstist, pani ooperile esialgu nimeks "Needus". Vastuolud tsensuuriga töid kaasa aga terve rea muutusi – välja vahetamist vajas ooperi pealkiri, tegevus toodi Prantsusmaalt Itaaliasse, kuningast sai hertsog ja Triboulet'ist Rigoletto. Esietendus 1851. aastal tekitas vastakaid arvamusi, uudne oli nii muusika kui ka peategelase kuju. Enam ei elanud publik kaasa kuningate ja kangelaste saatusele, vaid hoopis ühe moonutatud kehaga õuenarri hingepiinadele. Huvipakkuv on fakt, et Victor Hugo ise oli esialgu väga tugevalt ooperi loomise vastu. Kuid hiljem, olles näinud Verdi meistriteost, muutis ta oma arvamust. Kuulsal viimase vaatuse kvarteti "Bella figlia dell' amore" kohta lausus kirjanik järgmist: "Kui ma saaksin oma näidendis panna neli tegelast korruga rääkima ja oma tundeid edasi andma, saavutaksin sama suure edu."

Kuid nüüd tagasi 21. sajandisse. Mõlemad lavastused olid lahendatud klassikalises võtmes, tõi küll, Estonia "Rigoletto" kahe küllaltki olulise erandiga, kuid sellest lähemalt veidi hiljem. Mida öelda Vanemuise lavastuse kohta? Oli püütud leida huvitavaid detaile, mis aitaksid kaasa terviku kujunemisele, kuid paraku mõjusid vastupidiselt. Nii mõnedki võtted ei õigustanud ennast, jäädes lavastuslikult küsitavaks ja ebaoloogiliseks.

Ooper algas paljutootavalt, avapildi ball oli lõbus ja hoogne, kuid puudus õukonnale omane sära ning küllus. Etteheiteid ei saa teha koorile, kes esitas oma osa veenvalt. Kivi läheb kunstniku kapsaaeda. Kostüümid ja dekoratsioonid olid tuhmid, seda võimendas omakorda kehv valgus. Arusaadav, et sageli pole nii palju rahalisi võimalusi, kuid usun, et ka väiksemate kulutustega on võimalik luua õige atmosfäär. Sellises visuaalses ruumis mõjus pildi lõpus tantsiv üksik Idamaa neiu paraku täieliku võõrkehana.

Mõistetamatuks jäi, miks oli Gilda ehteid täis riputatud ja elas otsekui buduaaris? Kas taotluseks oli näidata, et isa, vaigistades oma südametunnistust, külvas ta luk-

Liiderlik hertsog (Kristian Benedikt) oma õukondlaste seas.

FOTO ALAN PROOSA / VANEMUINE

susega üle? Rigoletto lahkudes võttis tütar küll ehted ära, kuid Gilda olemuse avanemise asemel tekkis tunne, et ta on nüüd magamaminekuks valmis.

Teine ja kolmas vaatus jätsid parema mulje, kuigi kohati häiris sage punase valguse kasutamine. Võte, mis on täiesti omal kohal veristlikes teostes, segas, sest siin oleks tahtnud inimhingede draamat jälgida ilma pideva vihjeta veretööle. Tapmisscenes oli huvitavalt lahendatud ja hästi välja mängitud: Sparafucile hetkeline kõhklus, nähes valges riides noort naist oma ohvrina, ning Maddalena kiire reageerimine, surudes vennale pistoda pihku ja viies "tellimustöö" lõpule. Valge kleit Gilda seljas oli sümbolina küll ilus, kuid pani keset etendust mõtlema, miks neiu sellisel tormisel ööl öösärgi väel ringi liigub.

Alla Popova Gildana kahjuks ei veendunud. Ei sisuliselt ega ka vokaalselt. Otsest

põhjust on raske välja tuua, kuid tundub, et varem Ameliat, Butterfly ja Tatjanat laulnud sopranile pole Gilda natuur omane. Siirus oli kohati asendunud lihtsameelsusega, viimase vaatuse traagilisem toon sobis Popovale tunduvalt paremini.

Kristian Benedikt Mantua hertsogina köitis kauni ja avara keskregistriga, ülemised noodid olid lauldud kindlalt. Komistuskiviks sai hoopis sisuline tõlgendus. Benedikti esituses oli süüdimatut uljust ja enesekindlust, puudu jäi aga elegantsist ning sarmist. Kuigi naised armastavad kõrvadega (eriti kehtib see ooperis), tahaks ju, et teistele meeltele oleks samuti midagi pakkuda... Visuaalset üldmuljet segasid lisaks liigsele rahmeldamisele ka ebaõnnestunud kostüümid. Vägisi kippus silme ette pilt mõldri õpipoisist, mitte aadlikust, kellesse kõik naised armuvad.

Õhtu elamuse pakkus peaosalaulnud

Eduards Čudakovs. Tema Rigolettost õhkus nii jõulisust kui ka haavatavust. Pettunud inimestes ja süüdistades kogu maailma, on ta suutnud säilitada peamise – võime armastada. Ehk on see ka põhjus, miks tunne talle kaasa, suutmata heaks kiita tema valikuid. Rigoletto säilitab inimlikkuse ja südametunnistuse väärestunud keha kiuste, kuid see on tema sees sügaval peidus, samamoodi nagu ta peidab oma tüdruku võõraste pilkude eest. Čudakovsi osatäitmisel oli tunda stabiilsust ja pikaajalist lavalist kogemust. Meeldis tema kohati sissepööratud raev ja ängistus.

Positiivselt üllatas Vanemuise orkester. Kohati tekkisid küll ebakõlad tšello- ja puhkpillirühmas, kuid üldiselt oli esitus dirigent Lauri Sirbi käe all paindlik.

Kui Tartu etendusele sõitsin teatud ootuste ja lootustega, siis enne Tallinna etendust olin targem ja ei oodanud midagi. Ning see tasus ennast ära. Lavastaja Neeme Kuningas on kavalehel öelnud, et vaatamata traditsioonilisele lavastusele on tema nägemuses kaks olulist kõrvalekallet. Julge sammuna on ta Rigolettolt röövinud tema tüüpilise väljanägemise. Narr ja küürakas on Rigoletto ainult oma ametis, lõbustades hertsogit ja õukonda. Kuna ametist võib aga alati loobuda, siis väljudes lossist, heidab ta endalt ka küüru. Omamoodi peegel-dab selline füüsiline muundumine ka tema olemust, rõhutades välismaailma ja sise-maailma erinevust. Mil määral selline lähene-mine ennast õigustab ja kas see on vastu-võetav, jääb igapäevase otsustada. Teine oluline erinevus puudutab operi finaali. Selles lavastuses me Gildat pärast tapmist enam ei näe, vaid ainult kuuleme. Efekt, mida võimendab suurepärase, vetemängu imiteeriv valgusekasutus, on ülimalt mõjuv. Hetkeks siseneme hoopis teise maailma, kus side reaalsusega haihtub ja aja voolamine jääb otsekui seisma. Seda traagilisem on lõpp, kui Rigoletto viimaks taipab, et ta on igaveseks üksi jäänud.

Tahaksin esile tõsta kunstnik Kustav-Agu Püümani ja valgusmeister Neeme Jõe tööd, mis on visuaalselt kaunis ja läbimõeldud.

Solistidest jäi eriti meelde Kristine Gailite Gildana finaalis, mis oli ebamaine ja lummas. Esimene vaatus tekitas kaksipidi-seid tundeid, kummalisena tundus asjaolu, et niivõrd orgaanilise ja pehme laulmise ning nõtke fraseerimise kõrvale tekkisid

kohati kalgid kõlad. Teine vaatus aga ei jätnud peale imetluse ruumi ühelegi muule tundele.

Mantua hertsogina üles astunud Urmas Põldma laulmist iseloomustas ökonoomsus ja ühtlane kõla. Väga meeldis Põldma mu-sikaalsus ja fraseerimise nõtke. Kaunis oli duett Gildaga, mis võlus oma pehme *piano*ga. Teises vaatuses oli tunda suuremat närveerimist ja pinget, võib-olla just sel põhjusel oli rollis ka rohkem kohmetut üli-õpilast Gualtier Maldéd kui lõbuanulist hertsogit. Kuna tegu oli laulja jaoks esieten-dusega, siis usutavasti vajab roll veel lihtsalt veidi aega.

Kui nüüd kahe erineva lavastuse osa-täitmisel võrrelda, siis just Maddalenas kujunes roll, mille Valentina Kremen ja Juuli Lill lahendasid täiesti erinevalt. Kremeni Maddalena oli kogenud ja enesekindel nai-ne, kes oskab hinnata mängu ilu, lopsa-kalt särav vokaal pani kuulama. Juuli Lille Maddalenas oli aga omamoodi tütar-lapselikku õhinat ja koketeerimist.

Mõlemad esitused paistsid silma ja veensid.

Rauno Elpi ei jätnud ma viimaseks mit-te seetõttu, et ta oleks kõige ebaolulisem, vaid tema loodud kuju tekitas kõige roh-kem mõtteid. Elpi Rigoletto on tohtu po-tentsiaaliga, kuid tundub, et rolli kõikide nüansside esiletoomiseks kulub veel aega. Kuna tegu on sügavuti mineva laulja ja hea näitlejaga, siis on ootused talle paratama-tult kõrgemad. Enim läks hinge esimese vaatuse monoloog "Pari siamo...", kus Rigo-letto paljastab esimest korda vaatajale oma tegelikud mõtted ja tunded. Hämmastasid väga säravad ja võimsad ülemised noodid. Tundub, et dramaatiline ja liikuvam joonis tuleb praegu paremini välja kui staatilisem lüürika. Teise vaatuse stseenis "Povero Rigoletto" sooviksin kuulda veidi rohkem varjundeid ning häälega mängimist, mitte kõiki noote nii ausalt välja laulduna.

Mõlemad Sparafucile osatäitjad, Taisto Noor ja Leonid Savitski, jäid meelde sisuli-selt veenva, aga vokaalselt pisut ebaühtlase rolliga. Mis puutub koori, siis Vanemuise meesrühm laulis Estonia ametivendadest nüansi võrra vaiksemalt, see-eest aga nõt-kelt ja orkestriga ühes tempos.

Lõpetuseks aga nii palju, et kuna kriiti-ka on siiski ainult ühe inimese arvamus, soovitatakse minna teatrisse ja veel kord veenduda vanasõnas, et oma silm on ku-nings!

ELU ELAMUS

Millised on olnud sinu elu suurimad muusikaelamused?

HANDO NAHKUR
pianist

1. Mihhail Pletnjovi soolokontsert Carnegie Hallis, kavas oli Tšaikovski Kaheksateist pala op 72, Schumanni "Bunte Blätter" ja Fantaasia. Pletnjov on kindlasti minu kõige suurem lemmik ja iga tema kontsert on muutnud mind muusiku ja pianistina. Schumanni Fantaasia tegi täiesti sõna-tuks. Ma ei kujutanud ette, et seda teost saab üldse niimoodi esitada! Elamuse erilist kinnitas see, et aeg justkui täielikult peatus. Oli selline tunne, et see väga pikk teos kestis vaid mõne minuti... Täiesti fantastiline kontsert!
2. Viuldaja Gil Shaham Aspeni süm-fooniaorkestriga, dirigent David Zinman, kavas Beethoveni Viuli-kontsert D-duur. Shahami väga isiku-pärane ja erilisel värske esitus sellest teosest võlus mind täielikult.
3. M-Pact, vokaalansambel Los Angelesest, kes mitmel korral ka Eestit on külastanud. Nende repertuaar si-saldab nende enda loodud lugusid ja ka ansambli liikmete seadeid erineva-test pop-jazz meloodiatest. Kõik nen-de kontserdid on olnud minule abso-luutselt tippelamused! Seal tundub mulle alati, et see ei ole lihtsalt reaalne, kui briljantselt nad end nii vokaal-selt kui ka muusikaliselt väljendavad...

Virtuaalkeskond, viulimasinad ja Viini Filharmoonikud – põgus pilk “Wien Modernile 2007”

KRISTEL KOSSAR

Kuku raadio ajakirjanik

Oktoobris ja novembris Viini kolmas sattunud muusikahuvilisele avanevad selle Euroopa kaunitari kaks nägu – ühel poolt *comme il faut*-kategooria täiuslikud Mozarti-Haydni tõlgendused ning teisalt nüüdismuusikafestival “Wien Modern”, mis tõi julged kõlaga katsetajad ning neid katsetusi huviga jälgivad kõrvapaarid 2007. aasta sügisel üle ilma Vanasse Maailma kokku.

Kahjuks polnud siinkirjutaja Viini nädal kaugeltki piisav, et kogu “Wien Modernil” pakutavasse sukelduda. Sellepärast tuli keskenduda “peavoolume” ehk siis festivali peaheliloojatele, kelleks olid tänavu Luciano Berio ja Georg Friedrich Haas. Loomulikult olid peaheliloojate teoste ettekanded vaid osa “Wien Modern 2007” rohkem kui 80 kontserdist, tantsu- ja muusikaetendusest, arutelust, meistriklassist, näitusest või filmiõhtust. Filmikunsti võib pidada tänavuse festivali üheks oluliseks sõlmpunktiks, sest vaatajate ette toodi nii muusikadokumentaale, tantsu- kui ka tummfilme, mitut kunstiliiki lõimivatest eksperimentidest kõnelemata. Võimalus põigata öö hakul kinofuajeesse, kus noor autor presenteerib virtuaalkeskonnas Second Life'i loodud heli-ilma, kuulata õdusas Alte Schmiede kambersaalis, mil moel astuvad sünergilisse dialoogi *theremin* ja *lyricon* või siis uudistada ülilooli saalis viulimasinade ehk Maschinelles Streichquinteti tööpõhimõtteid on samavõrd “Moderni” pärisosa kui akadeemilise maitsega kontsert respektaablis Musikvereinis või Konzerthausis.

Siinkirjutaja esmaelamus, Antoine

Gindti lavastatud ja Remix Ensemble Porto ette kantud kammerlik kontserdivormis *hommage* Luciano Beriole alapealkirjaga “Consequenza” silitas kõrva oma terviklikkusega, põimides Berio *canzone popolare*'d oskuslikult ühte tänapäevaste helitöödega üle ilma (Neuwirth, Madureira, Hosokawa jt), illustreerides maestro mõtet: “Kui astume ruumi, mis on täidetud ühesuguste asjade, näiteks toolidega, asume kohe neis erinevusi otsima. Kui aga astume ruumi, mis on täis erinevaid asju – toole, telefone, jalgrattaid, kaldume neis pigem sarnasusi otsima.”

“Wien Modernil” esines ka Viini kuulsaim kollektiiv Viini Filharmoonikud, kes töid kuulajani Berio Sinfonia kaheksale häälale ja orkestrile (peamiselt Claude Lévi-Straussi ja Samuel Beckett'i tekstile), aga ka Georg Friedrich Haasi kolme aasta eest kirjutatud tšellokontserdi ja Lutoslawski orkestrikontserdi aastast 1954. Berio keerukas viieosaline Sinfonia ei heida intellektuaalses mõttes kinnast mitte ainult vaatajate sektorisse, vaid ka orkestri ja solistide poolele. Suures osas just nüüdismuusikat viljelev vokaalansambel Nova suutis kõne ja laulu nüansseerimisel orkestriga kenasti harmoneeruda, mistõttu too mütolooiline “kooskõla”, millele maestro teose esiettekandel 1969 viitas (viis osa, mis küll äärmiselt erineva iseloomuga, on siiski üksteisega seotud), ei jäänud ka sel kontserdil sündimata. Oma osa selles oli kindlasti ka dirigent Jonathan Nottil, keda peetakse üheks paremaks uue muusika dirigendiks kogu maailmas.

Austria nüüdishelilooja ning tänavune Austria riikliku preemia laureaat **Georg Friedrich Haas** nõustus aga oma loomingu ning tšellokontserdi ettekandest, kus tšello iseäranis kadentsilaadsetes löikudes keerulise soolopartii esitas meisterlikult Truls Mørk, ka Muusikale pikemalt kõnelema.

Millise mulje jättis teile Viini Filharmoonikute tõlgendus teie tšellokontserdist? Nende fantastiliste muusikutega koos töötada on tõeline rõõm. Truls Mørkiga mõistsime teineteist kohe ning dirigent Jonathan Nott suhtus muu teosesse väga täpselt ja tundlikult. Viini Filharmoonikud muidugi ei esita uut muusikat küll väga tihti, aga kui nad seda teevad, kõlab see sensatsiooniliselt.

Kas pole teiegi muusikalised otsingud seotud ennekõike kõlaga? Olete ideaalkõla otsingul või eksperimenteerite erinevate kõladega?

Väljendiga “eksperiment” on mul mõningaid probleeme; koolipoisina armastasin ma ikka keemilisi eksperimente teha ja õnneks enam-vähem terve nahaga neist välja tulla. (*Naerab.*)

Sellest ka mu usaldamatus, mis eksperimentidesse puutub – kui ikka erinevaid asju kokku segada, võib kogu kupatus õhku lennata.

Kunstiliste eksperimentide juures on muidugi see eelis, et need ei jäta füüsilisi kahjustusi, küll aga vaimseid, seega – ma ei eksperimenteeri. Ma kuulan, küsin endalt

Üks "Wien Moderni" peaheliloojaid oli Luciano Berio.

seejärel: mida ma kuulen? Sealt edasi juba: mida ma kuulda tahan? Püüan mõttes panna panna, kuhu poole liigub mu tung teatavat kõla kuulda; sealt edasi panen selle omakorda noodipaberile ning see kõik realiseerub kõlana, kui muusikud teose ette kannavad.

Olete palju orkestriteoseid kirjutanud. Mis võlub teid orkestri juures?

Siin tuleb eristada realselt eksisteerivat ja ideaalset orkestrit. Mind vaimustab orkester ideaalis kui kooslus sajast inimesest, kes aastakümneid oma instrumendi kõlaliisi võimalusi maksimumini lihviivad. Reaalsus on paraku selline, et mitte alati ei vaimustu orkester nüüdismuusikast, kuid parimate orkestrite kohta see muidugi ei käi – tajun teatavat uudishimu, näiteks praegu Viini Filharmoonikute juures.

Kellele on kirjutatud tšellokontsert?

See on loodud Baieri Ringhäälingu Sümfooniaorkestrile ning piiratud proovide arvu silmas pidades, nõnda et ka paari prooviga võib juba arvestatavat tulemust näha. Solist oli toona Clemens Hagen, küll mitte uue muusika spetsialist, pigem klassikalise suuna esindaja, kuid uue muusika suhtes avatud ja uudishimuliku meelega muusik. Kuid olen ka väga rõõmus, et "Wien Modernil" mängib seda Truls Mørk, kel uue muusikaga kogemusi.

Missugune helilooja on Georg Haas aastal 2007 ning missugused muusikalised mõtted keerlesid teie peas kolmekümne aasta eest?

"Wien Modernil 2007" plaaniti küll ette kanda üks mu varasematest teostest, kuid interpreedi haigestumise tõttu jäi see toimumata.

Varem paelusid mind erinevad konstruktsioonid, varasemasse aega jääb näiteks arvutimuusika. Loodan, et kuulaja ei saagi siin aru, et tegemist on arvutiga loodud muusikaga, vaid peab seda vabaks improvisatsiooniks. Selle üle olen uhke.

Ent peatselt tabasin end mõttelt, et miks ma ometi soovin matemaatilisi protsesse sedavõrd lihvida, et nad muusikana kõlaksid?! 1990ndatel aastatel õnnestus mul end sellistest elementidest lahti rebida.

On ka palju heliloojaid, kes minu jaoks olulist rolli on mänginud...

Näiteks?

Ivan Wyschnegradsky, Giacinto Scelsi... aga muidugi ka varasemate aegade heliloojad nagu näiteks Schubert või Beethoven. Väga varsti sain aga aru, et uut muusikas pole võimalik leida sealt, kust kõik seda otsivad. Sellepärast on mu eeskujuks ka heliloojad, kes midagi uut teevad, otsivad ja leiavad – nagu Giacinto Scelsi, Steve Reich või Arvo Pärt. See on uus muusika, kuid mitte selline, nagu uus muusika paljude inimeste meelest kõlama peaks.

Mil määral on Arvo Pärdi muusika teid mõjutanud?

Ta pole mind mõjutanud nii, et oleksin kasutanud sarnaseid kompositsioonitehnilisi võtteid, kuid minu arvates on Pärt, nagu ütlesin, üks neid heliloojaid, kes kirjutab küll uut muusikat, kuid selle kohta ei saa poole ära kuulatud sekundi pealt nentida: see on uus muusika! Tema looming on mulle tähtis.

Olete öelnud, et tunnete justkui teatavat sundust käia ajaga kaasas ja kõnelda seda muusikalist keelt, mida praegune aeg nõuab. Missugust muusikalist keelt siis nõuab meie aasaeg?

Olevik ei nõua üldse mitte mingisugust ühtset muusikalist keelt. Ma ei arva, et tänapäeval oleks üldse võimalik sellist ühtset keelt leida. Sellist aega, kui üksteise

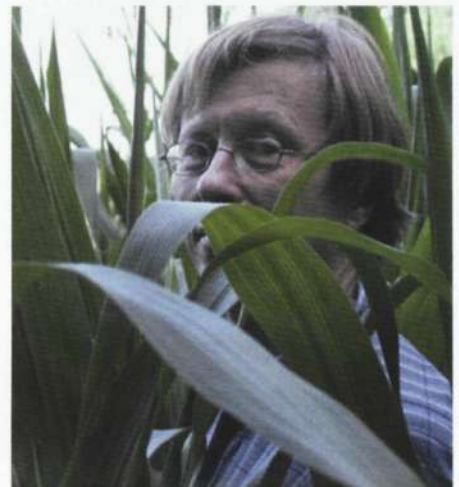
kõrval eksisteerivad nii paljud erinevad muusikalised keeled, pole muusikaajaloos varem olnud, nii et see keelte paljusus ongi tänapäeva tunnusmärk. Inimesel, kel on kodus vähemalt 70 CD-plaati, on võimalik saada peaaegu täielik ülevaade maailma muusikaajaloost – millal enne on selline asi olnud võimalik!

Kas see tendents vaimustab teid või teeb see teid pigem murelikuks?

Me elame sellisel ajal, see lihtsalt on olemas ning teha nägu, nagu seda poleks, on ka vale. Kuid üks on kindel – universaalset ja heaks kiidetud uut muusikalist keelt pole olemas ning võimalik on vaid individuaalne lähenemine.

Olete mulluse suure riikliku auhinna laureaat. Kas võib öelda, et 2007 aasta oli Austria muusikaelus Georg Haasi aasta?

Päris kindlasti polnud see Georg Haasi aasta! Mõned mu teoste ettekanded küll "Wien Modernil" olid, kuid üldiselt on Austria muusikaelu endiselt väga konservatiivne. Nüüdismuusika on kusagile äärealasse kitsasse nišši surutud ning mina uue muusika heliloojana asun n-õ väljaspool ringi. Mind teeks õnnelikuks see, kui nüüdismuusika oleks muusikaelu loomulik ja vajalik igapäevane osa. Kui näiteks rahvusooper ja Viini Filharmoonikud oma tavapärestes kavades sellist muusikat mängiksid, oleksin rahul.

Georg Friedrich Haasi teeks õnnelikuks see, kui nüüdismuusika oleks muusikaelu loomulik ja vajalik igapäevane osa.

FOTOD INTERNETIST

Sevilla suhtekomöödia vs Sevilla kiredraama

Kaks elamust Soome Rahvusooperist

KRISTINA KÖRVER

Gioachino Rossini "Sevilla habemeajaja" 19. oktoobril Soome Rahvusooperis (esietendus 9. jaanuaril 1996). Dirigent: Miguel Gómez-Martinez. Lavastaja: Giancarlo del Monaco. Lavakujundus ja kostüümid: Mark Väisänen.

Figaro – Ville Rusanen, krahv Almaviva – Tuomas Katajala, Rosina – Dilbèr, doktor Bartolo – Jukka Romu, don Basilio – Jyrki Korhonen.

Georges Bizet' "Carmen" 3. detsembril Soome ROs (esietendus 9. novembril 2007). Dirigent: Alberto Hold-Garrido. Lavastaja: Arnaud Bernard. Lavakujundus: Alessandro Caera. Kostüümid: Carla Ricotti.

Carmen – Lilli Paasikivi, Don José – Mario Malagnini, Micaëla – Raili Viljakainen, Escamillo – Raimo Laukka.

"Sevilla habemeajaja" lavastus on Soome RO mängukavas üks vanimaid ning suure tõenäosusega jääb käesolev 11. hooaeg tüki viimaseks, ehkki on seni pärvinud suurt publikumenu. Teatri uusimat lavastust "Carmen" on mängitud küll alles mõned korrad, kuid nauditavate osatäitjatega hoogsale tükile võib kindlalt ennustada vähemalt sama pikka iga ja sooja vastuvõttu. Teoseid ühendab ka mõneti sarnane lavasaatus – need kogu maailma ooperiteatrite püsirepertuaari ja publiku armastatuimate ooperite hulka kuuluvad teosed pidid oma esietendusel tunnistama täieliku läbikukkumist, "Sevilla" 1816 Roomas ning "Carmen" 1875 Pariisis. Ühisjooni ja kokkusattumusi leiab ka nende lavaversioonidest Soome ROs.

"Sevilla" lavastas Rossini kuulus kaasmaalane Giancarlo del Monaco (sünd. 1943), veelgi kuulsama tenori Mario del Monaco poeg, kes tõstis ooperi sündmused 1950. aastatesse. Nii on laval tolmuimejaga teenijanna ja moodsal juuksuritoolil ülalalla sõitev doktor Bartolo; öösiti hiilib Bartolo majas ringi liibuvas minikombinees

Rosina ning Figaro ajab oma kiireloomulisi "äriasi" mõistagi telefonitsi. Milleks see kõik vajalik on, sellele ei pruugi ooperit vaadates põhjendatud vastust saada, mingit sisulist lisaväärtust need loo mõistmiseks minu meelest ei anna. Teisalt, kas ongi siin tarvis rääkida mingist "loo mõistmisest", kui lugu ise on nii lihtne? Noor ja kaunis Rosina ei saa olla koos oma armastatu, noore krahviga, sest on määratud abielluma hoopis oma hooldajaga, vana ja ihne Bartologa, kes armutunnete asemel rõõmustab pigem selle üle, et Rosinaga abielludes õnnestub tal neiu kaasavara endale hoida. Noori tõttab aitama kaval suhtekorraldaja Figaro, kel on juuksuriameti tõttu vabapääs igasse majja ning ligipääs igale saladusele.

Nii nagu Rossini vaimukas muusika panustab värvikate karakterite esiletõomisele, on ilmselt ka lavastaja seadnud oma peamiseks ülesandeks näidata nende veidrate tegelaste omavahelisi suhteid ning leida rohkete koomiliste situatsioonide lavastamiseks värskeid ideid ja vahendeid. Selles kulusid juuksuritool ja telefon muidugi igaühe marjaks ära. Dekoratsioonide, valgustuse ja muu visuaalsega õnneks liigselt ei "vederdata", lavapilt on pigem ökonoomne ja staatiline, ehkki oma väikesed vimkad on sealgi. Kõikide stseenide taustaks on imeilusa vaatega ja algul väga ehtsalt mõjuv linnapanoraam, kuid etenduse jooksul näib see üha rohkem kaldu vajuvat. Tubaseid stseene tähistavad majade ette lükatud kirjutuslaud ja tugitool. Kogu lavapildi stilistika on meelega kitsilik, hollywoodilik ja kohati ka disneylandilik.

Üks omapärasemaid lavastuslikke lahendusi oli tummfilmiliku aegluubis liikumise kasutamine ooperi kõige närvilisemates ja tempokamates stseenides (mille puhul ootaks vaataja just ringijooksmist ja käratsemist). Nii tekkis süžees ettenähtud sündmustiku/meeleolu ja tegeliku lavapildi vahel ootamatu nihe, luues ometi mingi

sürreaalse ja vastuolulise terviku.

Samas ei olnud ka ükski *opera buffa* n-ö teada-tuntud lavastusnippidest (moonutatud hääletämbel, liialdatud emotsionaalsus, grotesksed žestid jms) otseselt vastukarva, sest peaosalised olid lisaks kõrgel tasemel lauljatele ühtlasi ka suurepärased näitlejad ning moodustasid tõeliselt nauditava ansambli. Just oma näitlejaandega jäi kõige rohkem silma Bartolo osa laulnud Jukka Romu, kel piisas publiku naerutamiseks vahel lihtsalt elavast miimikast või mõnest täpsest žestist. Võrdselt nauditavad olid meeldiva hääletämbriga Ville Rusaneni ja Tuomas Katajala karakterised osatäitmised. Veenva Rosina lavakuju löi ka Soome RO eksootiline solist, uiguuri päritolu Hiina sopran Dilbèr, kuid muusikaliselt ei olnud tema roll siiski laitmatu – see paindlikkus ja sarm, mis ilmnis tema lavalises liikumises, jäi hääles mõneti kahvatumaks. Just sarravates virtuoosariates oleks võinud olla rohkem vabadust ja improviseerimisjulgest, Rosina kapriisne karakter jäi vokaalselt veidi ühehäälselt.

Natuke saab kriitik hambaid teritada ka orkestri mängu kallal, mille puhul häiris Rossini muusikaga kokkusobimatu tuhmivõitu kõla, samuti rütmilised ebatäpsused, mis muutsid mõned ansamblistseenid, aga ka näiteks avamängu raskejalgselt lonkavaks.

*

Ka Bizet' "Carmeni" sündmused leiavad aset Sevillass ning ka selle teose seadis Soome RO lavale helilooja rahvuskaaslane, hinnatud prantsuse lavastaja Arnaud Bernard (sünd. 1966), kes samuti pidas vajalikuks ooperi esialgset tegevusaega nihutada. Võluva mustlanna kirev elu ja verine saatus rullub meie ees lahti hoopis 1930. aastate Hispaania kodusõjaeelsete sündmuste taustal, rahutuste ja vägivalda keskel. Bernard'i sõnul aitab hilisem tegevusaeg hoiduda maitsetut folkloorsest sti-

Absurdihuumori võtmes lavastuse efektsim kujunduselement – tualettruum ja kuulutuste-post two in one. Bartolo (Jukka Romu) järel luuravad krahv Almaviva (Tuomas Katajala, vasakul) ja Figaro (Ville Rusanen).

FOTOD HEIKKI TUULI / SOOME RAHVUSOOPIER

listikast ja eksootikaga kaasnevatest klišeedest ning lubab Carmenit lugu jutustada tavapärasest erineva nurga alt.

Ja tõepoolest, õnnestunud lavastus on täis värskaid ideid ja uudseid lahendusi, millest jalgratastel tööle vuravad vabrikunaised ja pükse kandev Carmen on ainult

üks väike ja väline osa. Bernard'i julgeim ja omapärane samm on läheneda kogu loole kui filmile ning lavale kui ekraanile, vaadata tegelasi justkui läbi kaamerasilma, kadreerida, fokuseerida ning olla pigem režissöör kui tavamõistes teatrilavastaja. Tema "Carmen" oma kuldse valguse ja roheka

alatooniga mõjub kui vanaaegne väärtfilm. Leidlikult kasutab ta musta eesriide liikumist, luues sellega mulje näiteks laiekraanfilmist (eesriide langeb ruloona ülevalt, katte pool lava), suurest plaanist (külgmised kardinad liiguvad lava keskpunkti suunas, jättes nähtavale vaid väikese osa lava eesosast) või massistseenidest (kardinad vooderdavad lavaruumi peene raamina, tegevus on viidud lava tagaossa). Kaadrid vahelduvad kiirelt ja sujuvalt, on tunne, nagu oleks kaamera zoom-nupp vaataja käes. Seda kõike võimaldab rahvusooperi suvel täielikult renoveeritud pöördlava ja lavatehnika, mida esmakordselt kasutataksegi "Carmeni" puhul.

Eks muidugi ole esialgu harjumatu näha sõjaväelaste poolt imetletud tubakavabriku naisi kulunud kitlites ja põlledega ringi jalutamas, kuid nende hääles ja kehakeeles on sellist nõtkust, mis teeb nende ihaldatavuse kõigest hoolimata usutatavaks. Sama lugu on ooperi nimeitegelasega – Carmenita kargab lavale töötunkedes ning laulab/tantsib ka oma hullutavad *habanera* ja *seguidilla*, traksid seljal ning käed taskus. See Carmen ei vaja pilkude püüdmiseks mustlannade tavapäraseid võrgutamisatribuute, nagu avar dekoltee või alusseelekute alt välkuvad paljad jalad; tema häbitu enesekindlus ja ürgnaiselikkus pääsevad mõjule mis tahes pakendis. Kleiti riietub ta alles teises vaatuses, selleks ajaks on don José juba juba võidetud.

Pole kahtlust, et selle õhtu täht (ehkki mitte ainus) oli Lilli Paasikivi, soojalt heliseva tämbriga temperamentne metsosopran, kes lummab nii oma lavalise sensuaalsuse kui ka vokaalse säruga. Juba aastaid ka rahvusvahelist menu nautiv RO esisolist on jätkuvalt suurepärasest vormis ning teeb Carmenina hiilgava lavarolli. Kui mõnikord on Carmenit nähtud ja näidatud pigem lapseliku kapriisitseja ning egoistliku eneseimetlejana või rõhutatud tema ohjeldamatut kirge ja vambilikku poolust, siis Bernard'i ja Paasikivi nägemuses on Carmen "katkine" inimene, keda ei juhi mitte elujanu, vaid surmatung. Oma süngest saatust näib naine ise teadlikult punuvat, isegi tema mõrv mõjub lavastuslikult peaaegu enesetapuna, st José noa otsa jooksmisena, pealegi tuli tal Joséd noaga vehkimiseks eelnevalt kõvasti provotseerida.

Paasikivi kõrval säras samaväärselt itaalia tenor Mario Malagnini, kelle don José ei

Oma hullutava seguidilla tantsib vangistatud Carmen (Lilli Paasikivi) töötun-
des. Don José rollis Mario Malagnini.

olnud mingi otsustusvõimetu hädavares või lihtsalt järjekordne mängukann Carmen'i käte vahel, vaid siiraste tunnete ja tugeva karakteriga mees. Malagnini kõlava tämbri-
ga jõuline hääl ja avar rollikäsitlus löid Josést tavapärasest tunduvalt sümpaatsema tegelase, eriti õnnestunud stseenina jäi meelde Carmen'i ja José kohtumine Lillas Pastia kõrtsis ooperi teises vaatuses.

Suurepärasele peaosalistele ei olnud päris võrdset paari Micaëla rolli laulnud

Raili Viljakainenist ja Raimo Laukkast Escamillona (muidugi ei ole need ka sama mõõtu osad). Esimene jäi oma soorituselt lihtsalt ebahuvitavaks, ehkki vokaalselt pole talle suurt midagi ette heita. Raimo Laukka hääles on aga Escamillo rolliks vajalikku materjali küllaga ning seda enam jahmatas tema raskepärane ja orkestrigi hoogu pidurdav esinemine. Juba teise vaatuse toredoori laulus võttis ta tempo, mis sobiks paremini flegmaatilisele kitsekarjusele kui

kartmatule härjavõitlejale, ning veel ooperi lõpuski langes ta vahel ansamblist välja. Seevastu jagub koorile ja orkestrile, kel mõlemal on selles ooperis kanda suur osa, ainult häid sõnu. Orkestri ergas mäng, täpsed aktsendid ja kaunid soolod hoidsid etenduse toonust ooperi lõputaktideni; hästi lavastatud koorinumbrites said lauljad ühtviisi edukalt hakkama nii laulmise, tantsimise kui ka näitlemisega.

Ainsa lavastusliku küsimärgina jäi õhku ooperi avamäng ja kolmanda vaatuse sissejuhatus, milles kujutati aegluubis liikuvaid toredaore veripunases krutsifiksiga ruumis algul palvetamas, hiljem paraadvormi riietumas. Nende stseenide sügav mõte ja peen seos ülejäänud tervikuga jäigi mul tabamata, aga võib-olla häiris ka kummaline kokkusattumus poolteist kuud varem nähtud "Sevilla habemeajajaga", nii et tekkis "lühis".

Kohati tekitas ka ooperi muudetud tegevusaeg ja atmosfäär pisut koomilisi hetki: kui Carmen ei võta Joséle kingitavat punast roosiõit mitte oma lahtistest juustest või dekolteest, vaid tõmbab selle välja oma tööpükste taskust...; või kui Carmen laulab Joséle, et tõsta mind oma hobusele ning lahkume siit, siis viipab ta igatsevalt salakaubitsejate autorivi poole. Kuid loomulikult on need kõigest detailid ega vähenda ooperist saadud elamust.

*

Soome Rahvusooperi järgmine uuslavastus jõuab publiku ette juba 28. veebruaril, selleks on Kaija Saariaho uue ooperi "Adriana Mater" esietendus, lavastajaks intrigeeriv Peter Sellars (nagu ka Saariaho esimese ooperi "L'Amour de loin" puhul). Ooperi maailmaesiettekannet toimus 2006. aasta kevadel Pariisi Ooperis.

Mustlasnaised ennustavad Carmenile surma. Salakaubitsejate hobuste asemel on Arnaud Bernard'i lavastuses autorivi.

FOTOD STEFAN BREMER / SOOME RAHVUSOOPER

John Pattitucci innustab improviseerimist

MADLI-LIIS PARTS
jazziajakirjanik

Oktoobri keskel esines NYJD-festivalil briti helilooja Mark-Anthony Turnage'i muusikat tutvustades ameeriklane John Patitucci, jazzimaailma üks mõjukamaid ja aktiivsemaid bassimängijaid. Kolme Eestis viibitud päeva jooksul jõudis Patitucci lisaks kahele kontserdile ERSOga läbi viia ka õpitoa muusikatudengitele.

Ehkki Eestis viibis bassivirtuoos esmakordselt, pole Eesti tema jaoks üksnes laik maailmakaardil. Patitucci on olnud Kristjan Randalu õpetaja New Yorgi City College'is ning kirjutanud muusikat fagotimängija Martin Kuuskmannile. Loodetavasti see side süveneb veelgi, sest tänavuselt reisis ta ühes teose, mille kinkis talle Erkki-Sven Tüür.

Alustanud rahvusvahelist täheleendu 1980. aastate algul Chick Corea ansambelis, kuulub Patitucci nüüdseks juba aastaid legendaarse saksofonimängija Wayne Shorteri kvartetti. Oma muusikat mängib ta koos trummar Brian Blade'i ja kitarrist Adam Rogersiga. Bassisti kontos on kaks teist sooloplaati, kaks Grammyt ja viisteist Grammy nominatsiooni. Juba aastaid ei saa Patituccita läbi ühegi jazziedetabeli tipp, olgu selle koostajaks DownBeat ja JazzTimes või Bass Player Magazine.

Patitucci on aktiivne ka kammermuusikas, kuid tema mõtted ja kirjeldused jõuavad alati jazzini. "Ma tantsin" pidevalt erineva muusika vahel. Jazz on maraton, mitte sprint. Kui sa tahad selles sees olla, pead olema järjekindel ja põhjalik. Ma hoolin väga sellest, et inimesi inspireerida ja oma muusikaga puudutada. Need, keda noorusel kuulasin, mängisid muusikat otse

hingest ja just seda traditsiooni tahan edasi kanda," sõnastab Patitucci oma muusikukreedo. "Ma tahan teha seda, mida minu kangelased on kogu elu teinud – jääda truuks muusikale. Näiteks Roy Haynes, kes on juba kaheksakümmend ja kellega mängime koos ka praegu. Või Hank Jones, kes on minust peaaegu kaks korda vanem, 88-aastane, aga ikka mängib ja tegutseb. See innustab."

Ta tunnistab, et ei oska kirjeldada, mis teda nii jazzi kui klassika juures samaaegselt võlub. Kindel on vaid see, et muusikas haarab teda improviseerimine. Olles õppinud klassikalist kontrabassi, küllastus ta akadeemilisest õhkkonnast ning sukeldus õppejõudude pahameele kiuste jazzis. Andekale noorele tundus tulevik sümfooniaorkestri ridades liiga kitsas. "Olin toona kõigest üheksateist ja tahtsin proovida muid asju. Tol ajal hakkasin rohkem muusikat kirjutama, ehkki tegin seda ka teismelisena. 1980. aastate lõpul tundsin taas klassikalisest muusikast puudust. 1991 tegin plaadi "Heart of the Bass", kus mängisin orkestriga. Sel hetkel mõistsin, et pean tegema kõike, nii klassikat kui jazzit, isegi kui see osutub keerukaks," meenutab Patitucci naasmist klassikalise muusika juurde.

Samamoodi jagab ta end kontrabassi ja elektribassi vahel. Ta teab, et see võib tunduda skisofreeniline, aga talle on oluline mõlemat mängida, isegi kui see nõuab valmisolekut ohverdada topelt aega ja energiat. Nii on temalegi tuttav harjutamine öö-tundidel, kui pere juba magab. "Pilli valik sõltub olukorrast. Kontrabass on palju füüsilisem ja minu jaoks lihtsam. Kuuekeelset elektribassi on tänu selle ulatusele samuti

hea mängida. Elektribass nõuab füüsiliselt rohkem, kuigi pilli tuleb kõlama panna nii, et see ei tundu kuulajale raske tööna."

Itaalia päritolu muusik pole kitsi komplimentidega eesti muusikutele. "Praeguse kogemuse põhjal saan öelda, et eesti muusikute tase on väga kõrge ja nad on väga pühendunud. Kui selline suhtumine iseloomustab kogu Eesti kultuurielu, lähevad teil asjad hästi. Ma näen Eestis tervislikku muusikalist õhkkonda."

Patitucci seekordse Euroopa tuuri muutis eriliseks esmakordselt kõlanud "A Prayer out of Stillness" kuuekeelsele elektribassile ning keelpilliiorkestrile, mille Mark-Anthony Turnage kirjutas spetsiaalselt Patituccile. Kontrabassile kui soolopillile on Patitucci hinnangul tänapäeval suhteliselt vähe muusikat kirjutatud ja seepärast on ta Turnage'i panuse eest väga tänulik. Bassist

kinnitab, et kõik, mis on talle muusikas oluline, sisaldub selles Turnage'i teoses, alates spirituaalsest ideest kuni sügava tähendusega pealkirjani. See muusika pole etteaimatav, sisaldades värvipaletti heledatest kirkastest tumedate toonideni, kirjeldab Patitucci.

“Tutvusin Mark-Anthonya tänu teosele “Schorched”. John Scofield, kellele teos on pühendatud ja keda juba kaua tunnen, arvas, et mulle meeldib see muusika. Mulle meeldib koos Johniga töötada. Ta on üks mu lemmikmuusikuid, arvatavasti minu lemmikitarrist.” Tänapäev on helilooja ja interpreedi vahel kujunenud soe sõprus ja sügav muusikaline teineteisemõistmine. “Marki orkestreeringud on väga kaunid. Kui me 1960–1970. aastatel kasvasime ja kujunesime, oli meie ümber palju avangardi, muusikat ilma harmoonia ja meloodiata, aga Mark muutis toonased mõjud kauniks ja poeetiliseks. Mark esindab seda osa nüüdismuusikast, mis mulle meeldib, sest seal on lüürilisust, meloodilisust ja harmooniat, mitte üksnes helijadad. Ta teab ka minu spirituaalset tausta ning seda, mida see minu jaoks ka muusikas tähendab.”

Praegu on Patitucci kõige lähemateks mõttekaaslasteks tšellistist abikaasa Sachi ning jazzikooni Wayne Shorteri kvarteti liikmed Brian Blade ja Danilo Perez, kellest ta räägib kui perest. Samuti hindab ta väga vioolamängijat Lawrence Duttonit Emerson String Quartetist. Duttonile on Patitucci loonud ka mitu teost. Neist uusim, keelpillikvintett jõuab kuulajani jaanuaris.

Patitucci veendumus, et temast saab muusik, tekkis tänu kitarril mängivale vennale juba varajases lapsepõlves. Koos tehti bändi ja mängiti pidudel. Elektribass tuli tema ellu kümneaastasena, esimesed originaallood sündisid kaheteistkümnese ja 15-aastaselt alustas ta kontrabassiga. Praeguseks on ta koos mänginud paljude eri žanrite tippudega: B. B. Kingi, Herbie Hancocki, Tony Williamsi, Wynton Marsalise, Stan Getzi, George Bensoni, Dizzy Gillespie, Bon Jovi, Stingiga jne. Ta on töötanud ka filmiheliloojatega, nagu Ry Cooder ja Henry Mancini. Bassist kinnitab, et kõige rohkem on teda mõjutanud nooruses kuulud muusika – Wayne Shorter ja Art Blakey, Wes Montgomery ja Ron Carter. Klassikast meenuvad esmajärjekorras Mozart, Bach, Ravel, Beethoven, Stravinski ja Prokofjev. Suurimaks mõjutajaks läbi aega-

FOTOD MADLI-LIIS PARTS

de peab ta aga John Coltrane'i muusikat ja saksofonikõla. “Soovin, et oleksin sündinud kümme aastat varem, sest siis oleksin kuulnud elusat Coltrane'i. Kuulan alati huviga, kui mu kaaslased räägivad ajast, mil Coltrane elas.”

Heliloojana kinnitab Patitucci, et kompositsioon on jumala kätetöö. Taas ei näe ta piire ega erinevust jazz'i ning klassika vahel. “Ma lihtsalt kirjutan kuskilt tulnud ideed üles. Muusika kirjutamine on müstiline protsess. Ühel hetkel on valge paber ideid täis. Seda on võimatu selgitada. Mõnikord kuulen hotellis või lennukis olles peas erinevaid instrumente. Ideed tulevad tavaliselt just mõne instrumendi kõla mõjul,” innustab Patitucci oma loomeprotsessi kirjeldades. “Iga teost tuleb muidugi ka edasi arendada. Kasutan klaverit, veelgi rohkem arvutit. Mida matemaatilisemaks protsess läheb, seda vähem see mulle meeldib.”

Inimesena iseloomustab John Patitucciit hoolivus. Ta räägib, et tahab alati teose valmis saada mitu kuud enne tähtaega, et muusikud saaksid korralikult harjutada ja sisse elada. “Olen väga ettevaatlik, et esitaja ei peaks kiirustama. Kuna olen tegevmuusik, mõistan kaaslaste vajadusi ja võimeid. Ma ei kirjuta muusikat, mida oleks tehniliselt võimatu mängida,” kinnitab mees, kelle heliloomingut on mänginud nii jazzkoosseisud kui ka Itaalia kammerorkester Suono e Oltre, New Japan Philharmonic Orchestra ning Turtle Island String Quartet.

Patitucci enda triosse kuuluvad kitarrist Adam Rogers ja trummar Brian Blade.

Muusikute valik illustreerib ilmekalt bassisti veendumust, et tema grupis saavad kaasa lüüa vaid väga erilised ja küpsed muusikud, kellele ta võib kindel olla ning kellega tekib nii vaimselt kui ka muusikaliselt hea klapp. “Valin muusikuid nii, et nad saaksid minuuga koos olla nemad ise, et nad ei peaks hakkama end painutama minu soovide järgi. Nad peavad suutma laiendada minu muusikapilti,” on Patitucci resoluutne.

Tema bändis pole tavaliselt noori kujunevaid muusikuid, sest ansamblit tehes ei soovi ta sattuda mentori-õpilase suhtesse. “Minu muusika on keerukas ja ma vajan inimesi, kes suudavad mängida kohe, mitte poole aasta pärast. Kui meil on tuurid ja palju kontserte, soovivad kuulajad osa saada millestki erilisest. Seda saab pakkuda vaid väga tugevate ja sarnase elukogemusega partneritega.”

Kontsertide ja muusika kirjutamise kõrval jagub Patituccil energiat ka õpetamisele. 2003. aastal võttis ta Ron Carterilt üle jazziprofessori tiitli New Yorgi City College'is. Samuti osaleb ta õpitubades üle maailma. “Mul on hea meel, et õpilased küsivad. See on kõige olulisem, mida nad üldse teha saavad,” kiidab ta aktiivseid noori eesti muusikuid, kes osalesid tema õpitoas Tallinnas. “Rõhutan alati, et kõige tähtsam on kõla ja rütm. See on kõige alus ja selle üle ei vaield. Muidugi on tähtis ka jazz'i keele ja ajaloo õppimine. Sa võid olla tehniliselt väga hea, aga kui sa muusikat ei tunneta, on tulemus null. On vaja palju elusat muusikat kuulata, jazzikultuuri sisse elada.”

Patitucci kirjeldab värvikalt, kuidas muutub maailmapilt noortel, kes tulevad õppima New Yorki. "New Yorki tulles on neil silmad pärani, suured unistused tunduvad kohe täituvat. Neile on väikeses kodulinnas öeldud, et nad on kõige paremad ja andekamad, ning neil on ettekujutus, et nad vallutavad ka New Yorgi. Nad satuvad hoopis olukorda, kus nende ümber on vähemalt sada noort, kes mängivad neist palju paremini." Patitucci peab oluliseks, et üha rohkem aktiivseid muusikuid on hakanud ka õpetama. "Oluline on saada kogemusi inimestelt, kes on üle maailma palju laval olnud, muusikat kuulajani viinud ja otsest tagasisidet saanud."

Jaanuaris kaotas Patitucci ühe oma lähedasema sõbra, saksofonivirtuoosi Michael Breckeri, kelle muusika on inustanud mitut jazzipõlvkonda. Breckerist rääkides taltub muidu emotsionaalselt kiirustades ja kõlavahäälselt vestlev Patitucci mõtlikuks ja vaikseks.

Tal oli au osaleda Breckeri viimase plaadi "Pilgrimage" salvestusel möödunud aastal, ajal, mil saksofonist oli juba lootusetult haige. "See oli väga sügav, emotsionaalselt väga oluline kogemus, sest olime Mike'iga väga lähedased. Juba varajases teismeeas kuulasin palju tema muusikat ja mängu, püüdsin maha kirjutada ja õppida. Kui saime tuttavaks, tundus see kui unenägu, sest ta oli imeliselt ilusa hingega inimene, tagasihoidlik, hooliv ja pühendunud. Kui me veel Los Angeleses elasime, võisime rääkida tundide kaupa telefonis. New Yorki kolides said meist naabrid – vahel ta tuli lihtsalt meile espressot jooma. Ta oli meiega ka haiglas, kui me tütreid sündisid. Mike oli nagu perekond," tunnistab muusik.

Tema sõnul oli Brecker "Pilgrimage'i" salvestusel kangelaslik ja mängis väga hästi. Tekkis tunne, et nüüd saab ta haigusest jagu, on rajal tagasi. Brecker olevat juba plaaninud uut muusikat ja plaati. Et plaadi tegemine ka jäädvustati, tuleb sellest loodetavasti dokumentaalfilm, räägib Patitucci nädalast, mille ta veetis stuudios koos Breckeri, Brad Mehldau, Herbie Hancocki, Pat Metheny ja Jack DeJohnette'iga.

Põrandaalused rivaalid: eesti indie versus eesti metal

MARGUS KIIS
muusikakriitik

Ka 2007. aastal võistlesid Eesti alternatiivmuusikas omavahel (vähe-malt alateadlikult) kaks seltskonda: kingi põrnitsevad indie-nohikud ja uljalt juukseid lehvitavad metallimehed ja -naised. Mõlemad kambad korraldasid uhkeid üritusi ja andsid välja häid plaate. Nad tegid seda pealtnäha üpris erineva stiili ja strateegiaga, kuid oli ka sarnasusi ja teineteiselt ideede ülevõtmisi.

*Metal*i tegijad ja fännid on läbi aastate olnud edukamad, rühkides visalt edasi ja hiilates perfektse organiseerimise ja globaliseerumisega. Samuti on nad võtnud vääramatut suuna oma tegevuse kontsentreerimisele ja isegi monopoliseerimisele. Juba aastaid on selle seltskonna "keskkomiteeks" olnud Hard Rock Club, nüüd on praktiliselt ainsaks plaadifirmaks Nailboard Records, mis andis aastatel 2006–2007 välja suhteliselt edukat (kuigi mitte raudse regulaarsusega ilmunud) ajakirja Nailboard. Üldiselt on kogu "võim" koondunud väikesse rühma kätte, mida esindavad Ahto "Lembetu" Lehtmets ja Marko Atso (kelle hooleks on Nailboard Records) ning Kaido "Draconic" Haavandi (organiseerib üritusi, sealhulgas Vana-Vigala Hard Rock Laagerit).

Veel mõne aasta eest praktiliselt olematu Eesti indie (st muusikud, kes tegutsevad väikeste plaadifirmade all ning teevad vähesemommertsväärtusega muusikat, mis pole metal ega otseselt tantsumuusika) on seevastu killustunud mitmeks väikeseks jõupunktiks, mis saavad küll omavahel enamasti hästi läbi ning teevad aktiivset koostööd. Vanim järjepidev grupp, mis kandis kunagi Sally Cinnamonit ja nüüd Forwardsi nime, tegutseb Tartus alates üheksakümnen-

date algusest. Selle ninamees on produtsent Lauri Liivak, kellega teevad aktiivselt koostööd kunstnik-organisaator Peeter Krossmann, produtsent Alari Piispea, kriitik-organisaator Tristan Priimägi jt. Forwards on tuntud hea tasemega salvestusstudio, laia skaalaga plaaditoodangu ja suvise indie-festivali "Plink Plonk" poolest. Forwardsiga teeb aktiivset koostööd plaadifirma Seksound, mida tüürib muusik-organisaator Rein Fuks. Seksound töigi eesti indie välja pikast okasroosikeseunest, ilmutades 2005. aastal kogumiku "Kohalik ja kohatu". Peale selle toodab Seksound tasemel plaate, mida levitatakse aktiivselt ka piiri taga.

Edukalt annab plaate välja ka Raul Saaremetsa kunstilise juhtimise all tegutsev Umblu Records, mis toodab nii klassikalist indie't, moodsat elektroonilist, eksperimentaalset eklektikat kui ka pop-jazzi. Umblu märgi all on ilmunud näiteks elava klassiku Röövel Ööbiku viimane album, laiades massides populaarse, erinevaid muusikasuundi segava ja ületava Chalice'i, elektrooniku Kalmu, mitmekülgse lauljatar Sofia Rubina, kunsti, poppi ja seksikust sünteesiva ansambli Stella ja teiste plaadid.

Kaido Kirikmäe juhib plaadifirmat Kuurort Records, mis on spetsialiseerunud vaiksemale, ambientsemale, kohati ka esoteerilisemale muusikale.

Neist veidi eraldi tegutseb MTÜ Rampade Org, mida juhivad muusik-organisaator Janno Zöbin ning DJ Estrada (Ants Tõnisson). Aastatel 2002–2006 korraldas MTÜ ürituste sarja "Teenage Kicks" ning alates 2006. aastast indie-festivali "Schilling" Kilingi-Nõmmel. Välja on antud ka kuuekümnendate eesti biitmuusika kogumikke.

Omapärast alternatiivset liini ajab ka Hannes Praksi ja Villem Valme juhitud Kohvirecords, mille alla mahuvad akustilist ja elektroonilist ühendavad esinejad, nagu Barbariz, Hendrik Luuk, Pastacas, Uni ja Paf. Kohvirecordsi alla kuuluv label Õunaviks väljastab muusikat folgilikumalt ja kohati friigilikumalt kontingendilt, nagu Kago, Erkki Hüva ja Mari Kalkun. Samuti annab Õunaviks välja kogumikku "Toatuur".

Sõltumatud tegijad armastavad järjest luua igasuguseid firmamärke, väikseid ja "riiuli"-plaadifirmasid ning ka Eestis on mitmeid selliseid: Muda Music, Inglise Grupp, Kulundpea, MKDK, Ulmeplaadid, Hyper/Strangiato, Julm, Mortimer Sherd, Nemos Music, Robodada jne.

Erinevatest strateegiatest tuleneb ka *metal*'i ja *indie* ringkondade erinev ürituste korralduse kultuur. Kui metallistidel on peamiselt üks suur festival – Vana-Vigala Hard Rock Laager, siis "indilastel" on mitu väiksemat festivali.

Kahepäevane-kahelavaline Vana Vigala Hard Rock Laager, mis toimub alates 2002. aastast, on aasta-aastalt korralduse ja esinejate listi poolest esinduslikumaks muutunud. 2007. aasta laagris esinesid näiteks *doom metal*'i pioneer Cathedral, Norra *black metal*'i suurstaar Enslaved, Rootsi *pop-metal*'i värsket tegija Soilwork, kungine Poola esindusgrupp Vader jt. Eesti esindus on suhteliselt muutumatu, ikka esinevad Tharaphita, Loits, Must Missa, Forgotten Sunrise, Brides In Bloom jt – raudvara oma tuntud headuses. Igal aastal on laval ka hulk uusi ja noori tegijaid, kuid püsivamaid juuri pole nad suutnud ajada. 2007. aastal suutis rohkem muljet jätta vaid humoorikat punki ja *death metal*'it viljelev Goresoerd.

Indie-meeste mastaapseim festival on Tartus toimuv ühepäevane, kahelavaline "Plink Plonk". Erinevalt Hard Rock Laagrist see festival palju kordusi ei soosi ja pakub vaatamata vähe kuulsatele väliskülalistele iga kord midagi uut ja põnevat. Mullu 21.

juulil toimunud festivali peaesineja oli seksikas retropopi orkester The Concretes Rootsist, välisbändidest esinesid väga muljetavaldavalt ka Vene müratrio Moy Rakety, jõuline Läti duo Mona De Bo ja nostalgiline poistepunt Regina Soomest. Väga erinevaid muusikaelamusi pakkusid Eesti bändid – *fusion*-ühendused Mooses ja Galaktlan, nostalgilis-melanhoolne Sitimaan, popilik Stereo Chemistry, tüüpiline *indie* Under Marié, üliraju Shelton San, metalne Aides ning tormiline, aga mõnikord ka halba nalja tegev supergrupp Eliit (Vaiko Epelik, Chalice, Jaan Pehk, Tursk, Raul Saaremts). Kui Hard Rock Laager hiilgab kuulsate nimedega, siis "Plink Plonk" võib uhkust tunda mitmekesisuse ja üllatuste üle.

Veidi väiksematest *indie*-festivalidest tasub kindlasti mainida Kilingi-Nõmme laululaval toimuvat ühepäevast üritust "Schilling". Kuigi 2007. aastal jäi sellest "põlve otsas" korraldatud festivali mulje, suutis ürituse kuupäev 07.07.07 kohale meelitada peaaegu sama palju rahvast kui

**Metal ühel, indie teisel pool:
Must Missa ja Under Marié.**

FOTOD INTERNETIST

Hard Rock Laager ja "Plink Plonk". Esi-nesid "antifolgi" staar Kimya Dawson New Yorgist ja armastatud austraalia trubaduur Darren Hanlon, kes vastavalt oma staatusele ka rahvast üles kütsid (esimene ise publikusse tormates). Omamoodi elamuse pakkus soome naistest ja paarist guinea ja burkina faso mehest koosnev aafrika muusikat ja tantsu vihtuv Wonuwali. Eestlastest suutis enim möllu tekitada muidugi Vaiko Eplik koos Eliidi teise koosseisuga. Ekstaatiline oli ka jazz-kombo Lippajad, samas kui folkarid Erko Niit ja 3Pead pigem uinutasid.

Kui organisatoorselt jäävad kobad ja killustunud "indid" raudmeestele sageli alla, siis loominguliselt ja vaimselt on nad tihti üle. Eesti *metal*'is kipub maad võtma elujõulise järelkasvu ja värskete ideede puudus. Nailboard Recordsi toodangus domineerib endiselt vanade äraproovitud staaride toodang. 2007 ilmusid Loitsu "Must album", Musta Missa "Martyr of Wrath" ja Tharaphita "Iidsetel sünkjatel radadel".

Uuematest tegijatest on Nailboardil ette näidata vaid eespool mainitud Goresoerd albumiga "Supermarket Mid-Prices". Muud *label*'id andsid välja Neoandertalsi plaadi "Neanderthals Were Master Butchers", Stemi albumi "Marble Men" ja Leechi plaadi "Tram-O-Gram Monkeyboy".

Indie leerist tuleb uusi artiste ja bände nii palju, et nende nimedki ei jõua hästi meelde jääda. Lisaks tuntud tegijatele, nagu Vaiko Eplik ("Eliit 2 – Aastaajad"), Oreli-poiss ("Üheksakümmend üheksa"), Chalice ("Taevas ja perse"), Sofia Rubina ("My Sun"), Phlox ("Rebimine + voltimine"), Uni ("Kosmikud II"), Ans. Andur ("Topeltvikerkaar"), Dahling ("Dahling"), Agent M ("Spionaaž"), Zahir ("Green Means Go"), Sõpruse Puiestee ("Oota mind ära"), tulid müügile ka uute tegijate albumid: Kreatiivmootori "Irratsionaalne", Under Marié "Step Into Light", Kognito "Muutuv", Plaan B "Puupeatus", Mari Kalkuni "Üü tulõk", Broken Time Orchestra "Surmal on meie jaoks tähendus" jmt. Seega võivad eklektili-

sus ning anarhilisus loominguliselt rohkem ära tasuda kui kord ja täpsus. Vähemasti eesti *indie* ja *metal*'i omavahelisest vägikaidkavedamisest võib seda välja lugeda.

Kuidas on lood rahva arvamusega? Kuna *indie* on mõneti kuulajasõbralikum, on popilikumaid, sõltumatuid raadios rohkem kuulda ning Vaiko Eplik, Chalice, Ans. Andur jt tunduvad selles mõttes populaarsemad. Samas võib pikemas perspektiivis rohkem kasu tuua *metal*'i seltskonnale omane oskus koguda ansambelite mõõduka suurusega, kuid üliilojaalne austajakond. Oma osa on ka eesti *metal*'i paremal levikul välismaal.

Nii tundub, et eesti *metal* on veel ülekaalus, kuid "indikate" pulbitsev loomingulisus, ind ja õhin võivad "nohikud" siiski ette viia. Hetkel on puudu vaid kindlast käest ja kogemustest, kuid see ei pruugi kaua kesta. Raudpead, hoidke alt, indiaanlased tulevad!

Mõtteid ja muljeid III ESTA Eesti üleriigiliselt viuldajate ja tšellistide konkursilt

6.–9. detsembrini toimus Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias III ESTA (Euroopa Keelpilliõpetajate Ühingu) Eesti üleriigiline viuldajate ja tšellistide konkurs, mida iga kahe aasta järel korraldab Eesti Keelpilliõpetajate Ühing.

Võisteldi kahes voorus ja kolmes vanuseastmes, ühtekokku astus üles 68 noort muusikut vanuses 11–22 aastat. Valdav osa mängijaist oli Tallinnast (TMKK, Otsa kool, Nõmme MK, Tallinna MK, Vanalinnna Hariduskollegiumi MK), kuid esindatud olid ka Tartu I Muusikakool ja Elleri kool, Narva ja Põlva muusikakool, Rakvere Kauri kool ning välismaal õppivate eesti muusikute kaudu ka Londoni Guildhall School ja Sibeliuse Akadeemia. Žüriilaua taga istusid viiuliprofessor ja ESTA Euroopa president Edith Peinemann (Saksamaa), EMTA viiuliõppejõud Urmas Vulp ning Rahvusooper Estonia soolotšellist ja EMTA õppejõud Henry-David Varema.

Kui laureaadid pärjatud ja õpetajad õnnitletud, on paras aeg kokkuvõtteid teha ja mõtteid vahetada.

Selline üleriigiline konkurs annab hea läbilõike keelpillimängu hetkeseisust Eestis. Milliseid mõtteid ja muljeid neil päevil kuuldu teis tekitas?

Edith Peinemann, žürii esimees: Raske öelda. Mingi ülevaate ma nende mõne päeva jooksul kindlasti sain, kuid nagu mulle ka öeldi, jäid mitmed võimekad mängijad erinevatel põhjustel sel korral konkursist kõrvale, seda eriti vanemas vanuserühmas. Selle põhjal, mida neil päevil kuulsin, tahaksin esile tõsta just kõige nooremaid mängijaid, kelle tõsine lähenemine muusikale ja ühtlaselt kõrge mängutase jättis väga hea mulje. Järgmises vanuse-

rühmas oli pilt juba mõneti teistsugune; nelja-viie silmapaistvalt hea muusiku kõrvale oli terve hulk mängijaid, kelle puhul häiris üks või teine puudu jääk, mis nende šansse kahandas. Nii otsustaski žürii lubada teise vooru ainult neli, see-eest aga võrdset tugevat mängijat.

Kuid kõige rohkem hämmastas mind fakt, et sedavõrd väikese rahvaarvuga riigis nagu Eesti on üldse nii palju võimekaid keelpillimängijaid ning nii heal tasemel muusikaharidus ja pillimänguõpetus. See on tõesti erakordne!

Mida te soovitsite osalejatele, nende õpetajatele ja ürituse korraldajatele järgmisteks ESTA Eesti konkurssideks?

E. P.: Järgmiste konkursside korraldamisel tasuks võib-olla mõelda ka eelvoorude peale, et selgelt nõrgema tasemega mängijad saaks kas või lüüa põhjal juba eelnevalt välja jätta. Samuti tuleks kava pikkusele kehtestatud ajalimiidist rangemalt kinni pidada ning jätta žüriile õigus esinemist vajadusel katkestada.

Olete sageli rahvusvaheliste tippkonkursside žüriis. Kuidas laabus sinne žürii koostöö?

E. P.: Koostöö teiste žürii liikmetega oli

väga meeldiv. Kuna oleme kõik ise keelpillimängijad, saime asjadest ka üsna ühtemoodi aru ning vaidlusi ei tekkinud. Eri-nevalt rahvusvaheliste konkursside žüriidest, mille otsustes on sageli suur osa ka poliitikal ning sellel, kes keda tunneb ja kelle juures õpib, põhinesid sinne žürii otsused puhtalt muusikal.

*

Urmas Vulp, žürii liige: Muljed on vastuolulised. Oli väga hästi ettevalmistunud noori muusikuhingega mängijaid, aga oli ka šokeerivaid juhtumeid. Negatiivselt üllatasid Tartu ja Narva viuldajad, ja mitte ainult mängu tasemega, vaid mõnel juhul tekkis ka küsimus, kus on õpetaja kriitika-meel. Kas õpetaja teab näiteks, mis on *allemande*? Ka ei tohiks õpetaja läbi lasta sisseõpitud tekstivigu.

Samuti tahaksin küsida, miks valitakse mõnikord üle jõu käiv repertuaar. Kõikide tehniliste elementidega, mida klassis õpitakse, ei pea ju nii vastutusrikkal esinemisel välja tulema. Just konkursil on kava õige valik väga tähtis, õpilane peab end laval hästi tundma ning suutma näidata oma tugevaid külgi.

Vahel võis ka märgata, et esimese ja teise vooru kava ei olnud võrdset hästi ette valmistatud, justkui mängija poleks edasi saamist planeerinudki – toorevõitu kava varjamiseks hakkasid tööle enesekaitserefleksid, näiteks forsseerimine ja n-õ poognaga löömine, mis hea kooli viiulimängu juurde mõistagi ei kuulu. See kõik viis mõttele, et õpilasi tuleks enne konkursile registreerimist veel kriitiliselt (kas või koolisiselt) läbi kuulata ning selgelt nõrgemad mängijad juba eelnevalt välja jätta.

Samas ei vähenda see kõik laureaate

tublisid saavutusi, kelle tase lubaks neil edukalt konkureerida ka rahvusvahelistel võistlustel.

Kas ESTA konkursi žürii oli oma otsustes üksmeelne või tuli ette ka vaidlusi? Mille üle kõige rohkem arutleti?

U. V.: Žürii oli oma otsustes küllaltki üksmeelne ja muusikaliselt n-ö ühel lainel. Esituste hindamisel pigem nõudlik – näitaks teise voozu lubasime mõnikord ettenähtust vähem mängijaid, käsitledes seda kui finaali. Huvitaval kombel jättis viiuli noorem vanuserühm võrreldes teise vanuseastmega tunduvalt ühtlasema ja parema mulje.

Arvan, et senisest rohkem tuleks tähtsustada ja arendada õpilase enda initsiatiivikut ja sisemist soovi musitseerida, et noor muusik ei mängiks lihtsalt noote ega teeks ainult nii palju, nagu õpetaja on ette näidanud. Rohkem tahaks laval näha muusiku enda mõtetegevust ja julgust seda kuulajaga jagada. Selline loov lähenemine aitaks võib-olla ületada ka tehnilisi raskusi ja mõtestada käe liikumist.

Ka konkursi žürii ei aja ju taga mitte niivõrd tehniliselt perfektset esitust, vaid hindab pigem harmoonilist ja köitvat muusikuisiksust.

Kuidas iseloomustaksite konkursi võitnud viiuldajaid? Millega nad žürii süm-paatia võitsid?

U. V.: Noorema vanuserühma võitja Katariina-Maria Kits jäi silma väga loomuliku mängustiili ja musikaalsusega. Juba väljakujunenud muusikuisiksuse mulje jättis teises vanuserühmas esikohta jaganud Marike Kruup, kes valdab oma mängutehnilist aparati suure üleolekuga. Samavõrra süvenenud ja sihikindel muusik on laureaadi tiitlit jaganud Linda-Anette Suss, kelle mängus on samas ka veel midagi õpilaslikku. Vanema rühma võitja Kaija Lukas on huvitav, artistlik ja end kuulama panev viiuldaja, kellele võiks soovitada mõnikord veel täpsemat intonatsiooni. Ühegi võitja puhul ei teki aga küsimustki, mida nad seal laval teevad ja miks – kuuldu veenis žüriid igati.

Kuidas ESTA konkursi põhjal tundub, kas eesti noorte tšellistide mänguga võib rahule jääda?

Henry-David Varema, žürii liige: Eesti noorte tšellistidega ning nende pedagogidega võib kindlasti rahule jääda. Mõeldes tervele konkursile tahaksin kõikidele osalejatele soovitada selliste ürituste tulemusi mitte üle tähtsustada ega liiga südamesse võtta. Nooremas eas on konkursside mõte eelkõige ettevalmistusprotsessi läbimine ning mitte "löpliku töö" jaluleseadmine. Edukate ülesastumiste üle tasub rõõmu tunda, kuid ka ebaõnnestumisi tasuks võtta pigem kui kasulikku õppetundi teel järgmiste saavutuste poole. Eesti väiksus arvestades julgeksin ka kõigile pedagogidele soovitada omavahelise konkurentsi tagaplaanile jätmist ning ennekõike tegutsemist ühiste eesmärkide nimel.

Konkursil osalejate nimekirja silmitsedes ei saa jääda märkamata, et tšellistide vanemas rühmas osales ainult üks mängija, Johannes Teppo, ja temagi õpib praegu Sibelius Akadeemias. Mis on saanud eesti tšellistidest vanuses 19–22?

H.-D. V.: Sellele küsimusele on raske vastata. Tõenäoliselt on põhjus mitmete asjade kokkulangemises. Võimalik, et 13–17 aastat tagasi alustaski tšelloõpinguid vähem lapsi ning kindlasti on ka neid, kes erinevatel põhjustel otsustasid seekord mitte osaleda, ent sellegipoolest tegelevad aktiivselt tšelloõpingutega. Eestis on kindlasti selles vanuserühmas veel häid noori tšelliste. Näiteks eelmisel ESTA konkursil (2005) esikoha võitnud Indrek Leivategija pälvis sel nädalal kolmanda koha rahvusvahelisel konkursil Minskis. Samuti Maarit Kangron, kes läbis tiheda konkursisõela, et esindada EMTA Šveitsis toimival tšellistide võistumängimisel.

Kuid tõepoolest on ebatavaline, et Eesti muusikaõppeasutustes on hetkel vaid üksikuid selles vanuses tšelloõppureid. Samas on tore, et ainuüksi 15-aastasi tšellomängijaid osales konkursil kuus. Rõõmuvast on ka, et vaatamata konkurentide puudumisele esines Johannes Teppo suurepäraselt

ning oli kindlasti esikoha vääriline.

Žürii ülesanne on märgata ja hinnata iga mängija kõiki plusse ja miinuseid – tehnilisi, muusikalisi ja mida kõike veel. Aga mida teie isiklikult ühe hea muusiku juures kõige rohkem väärtustate?

H.-D. V.: Kui rääkida konkursist, siis on žürii töö üheks osaks tõepoolest "vigade" otsimine. Kuid samas püüan ka kujutleda, kas sooviksin kuulata seda esitust näiteks noore interpreedi sooloõhtul kontserdisaalis. Sellel konkursil võis näha, et ka väga noored muusikud suudavad oma mänguga kuulajat köita ja elamusi pakkuda.

Samas kasvavad repertuaari raskusega ka nõudmised tehniliste oskuste alal ning just keskmises ja vanemas vanuserühmas võis märgata, et mängutehniliste oskuste tase ei vasta alati valitud teoste nõudmistele. Teisalt ei paku kuulamisrõõmu ka tehniliselt heatasemeline esitus, kui selle taga ei ole märgata noore interpreedi soovi end väljendada.

*

Mari Tampere-Bezrodny, EMTA ja Sibelius Akadeemia viiuliprofessor:

Eesti keelpillimängu hetkeseisul pole häda midagi. Konkurss nagu konkurss ikka, on tõesti hetkeseis. Juba järgmisel päeval on asjad võib-olla veidi teistmoodi. Muusika ei ole sport, aga konkurss on spordiüritus. Selle plussidest ja miinustest on viimase viiekuümne aasta jooksul palju räägitud, aga tulemuseks tekib neid järjest juurde. Kõige suurem kasutegur on alati konkursiks valmistumisel ja võitjad on kõik, kes ise teavad, mida nad võitsid.

Kuidas võiks ESTA konkursi hinnata ja iseloomustada teiste samalaadsete võistluste taustal maailmas?

M. T.-B.: Ka sellel konkursil oli väga ereda ja silmapaistvaid esinemisi, kuid oli ka selliseid, keda võib-olla poleks vaja olnud konkursile tuua, ja palju oli lihtsalt tublisid mängijaid. Kohati mängiti ilmselt üle jõu käivaid lugusid ja kohati oli väga meeldivaldas tasakaalustatud kavasad.

Kogu üritus oli väga hästi korraldatud, kiitus tegijatele! Auväärt žürii töötas hommikust õhtuni täie pingega ja ausalt nii muusiku ameti kui ka südametunnistuse suhtes, müts maha ka selle ees! Teatud subjektiivsus käib asjaga kaasas, aga üks kogu

LAUREAADID

VIIULI I VANUSERÜHM

I koht – **KATARIINA MARIA KITS**,
TMKK, õp Tiiu Peäske
II koht – **MARIA TIIMUS**,
Rakvere Kaurikool, õp Tiiu Peäske,
ROBERT TRAKSMANN,
TMKK, õp Tiiu Peäske
III koht – **LISANNE ALTROV**,
TMKK, õp Tiiu Peäske

Diplom hea esinemise eest II voorus:

SUSANN-ELISABETH EESSAAR,
TMKK, õp Tiiu Peäske,
STEPAN FJODOROV,
Narva Muusikakool, õp Mirjam Kerem
ja
HELDUR HARRY PÕLDA,
TMKK, õp Ivi Tivik

Aukiri barokkteose parima esituse eest:

KATARIINA MARIA KITS ja
KAARIN LEHEMETS,
TMKK, õp Tiiu Peäske

Aukiri virtuoospala parima esituse eest:

MARIA TIIMUS

TŠELLO I VANUSERÜHM

I koht – **MARKUS ALTROV**,
TMKK, õp Mart Laas
II koht – **MARCEL JOHANNES KITS**,
TMKK, õp Laine Leichter
III koht – **JOHANNES VÄLJA**,
TMKK, õp Mart Laas

Aukiri ilusa esinemise eest I voorus:

JOHANNA RANDVERE,
TMKK, õp Mart Laas

VIIULI II VANUSERÜHM

I koht – **MARIKE KRUPP**,
TMKK, õp Mari Tampere-Bezrodny /
Maire Ots
LINDA-ANETTE SUSS,
TMKK, õp Mari Tampere-Bezrodny /
Maire Ots

Diplom hea esinemise eest II voorus:

JOHANNA MARIE AINOMÄE,
TMKK, õp Kaido Välja ja
EGERT LEINSAAR,
TMKK, õp Tiiu Peäske

Aukiri virtuoospala parima esituse eest:

EGERT LEINSAAR

TŠELLO II VANUSERÜHM

I koht – **SILVIA ILVES**,
TMKK, õp Mart Laas
II koht – **THEODOR PEETER SINK**,
TMKK, õp Laine Leichter

Diplom hea esinemise eest II voorus:

PAUL-GUNNAR LOORAND,
H. Elleri nim. TMK, õp Reet Mets ja
JOHANNES SARAPUU,
Vanalinna Hariduskollegiumi MK,
õp Aare Tammesalu

VIIULI III VANUSERÜHM

I koht – **KAIJA LUKAS**,
Guildhall School of Music & Drama,
õp Jacquelin Ross
II koht – **KRISTEL ARUND**,
EMTA, õp Mare Teearu
IDA TEPPU,
EMTA, õp Mari Tampere-Bezrodny

Diplom hea esinemise eest II voorus:

MAARJA ALLIK,
EMTA, õp Mare Teearu

Aukiri Mozarti sonaadi ja Bachi teose parima esituse eest:

KAIJA LUKAS

Aukiri virtuoospala parima esituse eest:

IDA TEPPU

TŠELLO III VANUSERÜHM

I koht ja aukiri virtuoospala parima esituse eest – **JOHANNES TEPPU**,
Sibeliuse Akadeemia, õp Hannu Kiiski

kunst olegi ju subjektiivne.

Ja toredaid mängijaid meil jätkub. Kõige vanemas kategoorias oli kahjuks vähe osavõtjaid ja seepärast ei anna see nende hetkeseisust küll mingit pilti. Selles vanuses on konkursside ja muude ürituste valik juba suurem ning tugevamad mängijad vaatavad rohkem rahvusvaheliste ürituste poole. Samal põhjusel on ka mujal maailmas sellistel noorte konkurssidel ikka vanimas rühmas osavõtt lahjem.

Milliseid mõtteid neil päevil kuuldu teis tekitas?

M. T.-B.: Muret tekitab see, et selline sündmus annab taas näilise pildi, nagu oleks meil muusikahariduses kõik hästi, ehkki viimased viieteist aastat on tegeldud selle maailma parima süsteemi lammutamisega: tunde vähemaks, klaverisaatjate kasutust vähemaks, koormused suuremaks. Sisuline töö on praktiliselt heategevus. Viulimäng on maailma raskeim töö, siin ei piisa õigel ajal õigele nupule vajutamisest, täpsus mikromillimeetrites on võrreldav ainult neurokirurgiaga, tree ning ainult balletiga.

Mida on aga tulevikul pakkuda meie vabariigis neile perspektiivsetele andekatele noortele, keda me siin täna premeerime? Millal oli Estonia kontserdisaalis viimane viiuliõhtu või millal viimati oli eesti viuldaja ERSO solist?

Nii kaua kui me ei õpi hindama kõrget kunsti kui vaimset väärtust ja kunstnikku selle väärtuse kandjana, liigume kiiresti (rahvusliku) hävingu suunas. Viuldajaid aga valmistame teiste riikide jaoks. Neid saaks seal kokku juba paari tipporkestri jagu.

*

Suur osa üleriigilisest konkursist osavõtjaid õpib Tallinna Muusikakeskkoolis. Teie olete viilulipedagoog nii TMKKs kui ka Rakvere Kaurikoolis ning tänavusel ESTA konkursil osales väga palju teie õpilasi. Kas see on pigem rõõmustav, et Eestis on üks kool, mis pakub nii heal tasemel pillimänguõpetust või peaks äkki ka pisut kahetsust tundma, et mõneski mõttes on trumbid koondunud ühe kooli kätte? Millisena näete teie TMKK rolli Eesti keelpillimängu arengus laiemalt? **Tiiu Peäske:** On suurepärane, et Eestis on kool, mis pakub kõrgel tasemel pilliõpe-

tust. TMKK on Olavi Silla sõnade järgi tõeline klaaspärlimäng ning professor Mari Tampere hinnangul on selline koolisüsteem parim, mis maailma muusikahariduses on välja mõeldud. Ma ei tea, kas meie praegune juhtkond seda tajub – kahjuks ei leidnud direktsooniist keegi minutitki aega konkursi kuulamiseks. Oma osavõtuga ei austanud konkursi ka EMTA ega ühegi teise osavõtva kooli (v.a Nõmme ja Vanalinna muusikakooli) juhtkond.

TMKK roll Eesti keelpillimuusika arengus on peaaegu sajaprotsendiline. Samas võtab see kool vastu andekaid lapsi kogu Eestimaalt. Meil on muusikakoole 90 ringis, vähegi tasemel keelpilliõpetust pakuvad neist paraku ainult kuus-seitse kooli. Ega see teistelgi erialadel palju teisiti ole. Suur osa koolidest on läinud üle huviõppele ning teevad pigem sotsiaaltööd (lapsed tänavalt ära!). Samas on Eesti andekaid lapsi täis. Veendusin selles, kui alustasin tööd Rakvere Kaurikoolis. Minu sealsetest õpilastest on TMKKsse ja EMTAsse tänaseks jõudnud neli ja neid on ridamisi veel tulemas. EMTA koolitab palehigis pedagooge. Kus nad on ja kus on nende õpilased?

EMTA rektori mure oli sel sügisel, et keskastme muusikakoolides lõpetas üle 60 õpilase, EMTAs aga ootas 102 riiklikku õppekohta. Õpilaste vähesuse ja nende taseme üle kurdavad ka Otsa ja Elleri kooli õpetajad. Samas oli Elleri kooli mitmete konkursantide tase juba üsna arvestatav, Otsa kooli esindajad valmistasid aga pettumuse. Arvan, et Eesti Muusikanõukogu peaks Eesti muusikahariduse (eriti lastemuusikakoolid) ka tegelikult oma südameasjaks võtma, muidu ei ole meil mõne aasta pärast peale hiinlaste kedagi EMTAs õpetada.

On paraku üldlevinud arvamus (isegi mõningate mu oma kolleegide hulgas), et muusikuks ei tasugi õppida – palgad ja eneseteostusvõimalused on väikesed. Tuletan siinkohal meelde, kuidas vastas küsimusele, mis on õnn, maestro Gustav Ernesaks: õnn on see, kui saad töö ajal teha seda, mida teeksid vabal ajal. Mul on suur rõõm, et valdav osa minu õpilastest on seda tundnud; nad armastavad muusikat ja pillimängu ning tööd, mis selle jaoks on vaja teha.

Vahendanud **Kristina Kõrver**

“Olen kõigest spetsialist”

Intervjuu viiuldaja Edith Peinemanniga

KRISTINA KÕRVER

Edith Peinemann on nimekas saksa viiuldaja ja pedagoog, kes ESTA ehk Euroopa Keelpilliõpetajate Ühingu presidendina on Eestit külastanud juba kahel korral – 2006. aastal rahvusvahelise ESTA konverentsi raames ning tänavu detsembris ESTA Eesti üleriigilise viiuldajate ja tšellistide konkursi žürii esimehena. Sel aastal oma 70. sünnipäeva tähistanud daamil on seljataga hiilgav solistikarjäär, mis sai alguse 1956. aastal, mil ta võitis prestiižse rahvusvahelise ARD-konkursi Münchenis. Järgnesid esinemised kõigis Euroopa suurtes kontserdisaalides ning pärast õnnestunud Carnegie Halli debüüti 1965. aastal New Yorgis koos Clevelandi Sümfooniaorkestri ja George Szelliga ka kontserdireisid Ameerikas.

Ta on neljas viiuldaja maailmas, kes David Oistrachi, Leonid Kogani ja Arthur Grumiaux' järel on pälvinud suure tunnustusena auhinna “Plaqueette Eugène Ysaÿe 1858–1958”. Tema heliplaatidest väärib esiletõstmist kõigi Schuberti viiulile ja klaverile loodud teoste salvestus koos pianist Leonard Hokansoniga ning melomaanide seas kõrgelt hinnatud Bergi Viiulikontserdi esitus Rudolf Kempe ja BBC Sümfooniaorkestriga 1976. aastast, mis hiljaaegu anti välja BBC arhiivimuusika CD-sarjas “BBC Legends”. Samal aastal alustas Peinemann ka pedagoogitööd ning on üle kolmekümne aasta olnud Frankfurdi Muusikaakadeemia professor.

Pärinedes pikkade traditsioonidega muusikute suguvõsast, puutus ta juba lapsena kokku tolle aja muusikamaailma suurkujudega ning tegi ka ise noore viiuldajana koostööd legendaarsete dirigentidega. Vestlus Edith Peinemanniga on nagu omamoodi ajas rändamine. Tema vaimustunud meenutused oma muusikust isa ja vanaisa nooruspäevist viivad tagasi kirivate kahekümnendate aastate Euroopa

Haridus tähendas mitmekülgset ja meisterlikkust samaaegselt. Tänapäeval on selline arusaam täiesti kadunud – kõik ainult spetsialiseeruvad.

kultuuriellu ning koguni 19. sajandi teise poole Saksa-Austria kultuuriruumi. Tema enda noorusaega jäi Teine maailmasõda, mis hävitas suure osa sellest kaunite kunstide võlumaailmast. Edith Peinemann on soe ja särav isiksus ning kindlasti mitte pessimist, kuid mõtiskledes inimeseks ja muusikuks olemisest muutuv asjas, jäi ometi kõlama kahetsus, et tõelist pühendumist ja isegi eneseohverdumist kunsti ja teiste kõrgemate väärtuste nimel kohtab tänapäeval üha

Aastatetagused fotod Edith Peinemannist.
FOTOD ERAKOGUST

harvemini: "Äri ja võistlemine on muutunud valdavaks isegi muusikamaailmas, mis ometi peaks põhinema inimeste omavahelisel suhtlemisel ja solidaarsusel."

Te alustasite viiuliõpinguid päris lapsena oma viiuldajast isa Robert Peinemanni käe all.

Ilmselt oli see asjade loomulik käik, et haarasite tookord just viiuli, mitte mõne muu pilli järele?

Max Rostali õpilastel oli päevaplaan väga selge: üks tund heliredeleid, üks tund parema käe tehnika harjutusi, kaks tundi etüüdide mängimiseks ning kaks tundi teose õppimiseks.

Täiesti loomulik. Ma ei mäletagi ennast ilma viulita ning olen kindel, et kuulsin viiulimängu juba enne oma sündi, sest isa harjutas sageli kodus ning mina, ema kõhus, olin ju kogu aeg sealsamas. Kunagi ütles kuulus tšellist Gaspard Cassado mulle: "Ma tundsin sind juba enne, kui sa sündisid!"

Muusika on minu jaoks põhielement, nagu vesi või maa, see kuulub lahutamatuks minu ellu.

Millised on teie kõige esimesed mälestused oma "viiuldajakarjäärist"?

Isa ostis mulle esimese viiuli, kui olin umbes kolmeaastane. See oli mänguasjade poest ja väga väike. Ta pani sellele küll korralikud keeled peale, aga mulle ilmselt ei meeldinud see kõla, sest ma trampisin selle jalgadega puruks. Varsti pärast seda sain endale korraliku lasteviiuli, mida mängisin suure rõõmuga.

Mäletan, et kord, kui olin isaga tundi-des kaasas (mu isa oli orkestri kontsert-

meister, kuid tal olid alati ka mõned eraõpilased), kuulsin tema õpilast harjutamas üht trilleritega Kreutzeri etüüdi. Mõne aja pärast leidis isa mind vaigest nurgakesest, kus proovisin seda etüüdi kuulmise järgi kohe järele mängida, üritasin oma väikese käega võtta neidsamu trillereid, matkisin suurema tüdruku käehoidu ja sõrmede liikumist...

Pärast sellist vaatepilti otsustas isa, et hakkab mulle andma regulaarseid viiulitunde. Naljaga pooleks võiksin siis öelda, et alustasin oma viiulimängu Kreutzeri etüüdidega! Ja kuna muusika huvitas mind rohkem kui miski muu, siis õppisin ma noodikirja lugemise ära isegi varem kui tähed.

Olete mitmenda põlve muusik. Rääkige pisut oma isast ja vanaisast.

Minu isa oli õppinud Berliini Muusikakõrgkoolis kahekümnendate aastate lõpul ning tundis paljusid tolaaegseid nimekaid pedagooge ja kuulsaid muusikuid. Ta oli veel pärit sellest nn vanast traditsioonist,

kus muusikud arendasid end mitmekülg- selt ning tegutsesid silmapaistvalt mitmel alal. Kui loen vahel isa asjade hulgast tol- leaegsete õpilaskontsertide kavalehti, siis võib sealt näha, kuidas ta tegeles ühel nä- dalal dirigeerimisega, teisel nädalal oli klaverisaatja ning kolmandal nädalal so- leeris kooli orkestriga Brahmsi Viulikont- serdis. Tal oli suurepärase noodist luge- mise võime ning väga hea mälu. Muuseas, päris noore poisina mängis ta kohalikus linnaorkestris hoopis kornetit.

Tema isa, minu vanaisa mängis samuti heel tasemel mitut instrumenti – klaverit, viiulit ja tšellot. Seda tähendas muusikaha- ridus vanasti. Saksamaal püsisid sellised väärtused väga kaua, ulatudes tagasi vähe- malt Bachi aegadesse. Haridus tähendas mitmekülgset ja meisterlikkust samaaeg- selt.

Tänapäeval on selline arusaam muusi- kaharidusest täiesti kadunud. Kõik ainult spetsialiseeruvad – ka ma ise olen ju “kõi- gest” spetsialist.

Kas teie elus pole kunagi olnud sellist hetke, mil oleksite tundnud, et tahaksite muusika asemel tegelda hoopis millegi muuga?

Ei ole, sest alustasin viiulimänguga nii va- ra, et mängisin juba väga noorelt küllaltki rasket repertuaari ja see kõik oli minu jaoks pidevalt huvitav. Samuti leidis kohe palju inimesi, kes mind toetasid ja innus- tasid.

Teil on olnud õnn õppida kahe väga tuntud ja hinnatud pedagoogi, Heinz Stanske ja Max Rostali juures. Millised õpetajad ja isiksused nad olid ning mida te neilt kõige rohkem õppisite?

Olin oma isa õpilane kuni neljateistkümnenda eluaastani ning mänginud selleks ajaks juba Beethoveni, Mendelssohni, Paganini, Vieuxtemps'i, Bruchi ja paljude teiste kuulsaid kontserte.

Seejärel õppisin kaks aastat Stanske juures, kes oli silmapaistev virtuoos ning kes pani mind kohe mängima viiulimuusi- ka kõige tehnilisemaid teoseid: Glazunovi ja Dvořáki kontserdid, Paganini variatsioo- nid “Nel cor più non mi sento” sooloviuli- le, Saint-Saënsi Rondo capriccioso jms. Lühikese aja möödudes õppisin kohe ära ka Tšaikovski, Brahmsi ja Lalo kontserdid. See oli hullumeelne aeg, aga usun, et oma

virtuoostehnika õppisingi kõige rohkem te- malt.

Max Rostaliga tutvusin siis, kui ta oli Münchenis ARD-konkursi žüriis ning isa viis mu tema juurde lootuses korraldada talle ettemängimine. Aga läks hoopis nii, et Rostal palus mul esineda kogu žüriile. Mängisin neile Brahmsi ja Hindemithi kontserte ning sain suurepärase soovitus- kirjad, mis võimaldasid taotleda stipendiu- mi õpinguteks Londonis. Terves Euroopas olid need väga rasked aastad, ka majandus- likult, ning meiegi perel oli väga vähe raha. Kuid Rostalile meeldisid ma niivõrd, et ta oli nõus mind mõnda aega isegi tasuta õpe- tama, ehkki ta oli Londonis väga kallis ja nõutud pedagoog.

Pärast sõda oli Saksamaal vähe silma- paistvaid andeid, sest varem olid tippudena säranud eelkõige juudi soost muusikud ning pärast nende põgenemist oli tühik vä- ga teravalt tuntav. Seepärast saatiski isa mu Londonisse, kuhu Rostal oli õpetama asu- nud. See linn meeldis mulle tõesti väga. Olin ju kõigest kuuesteistkümnendaastane, polnud eriti reisinud ega midagi. London võlus mind kohe oma suursuguse atmo- sfääri ja inglase elustiiliga.

Londonis veedetud aastad ja õpingud Max Rostali juures olid minu muusikuks kasvamisel väga olulised. Pedagoogina oli Rostal suur analüüsija. Varem oli mind õpetatud mängima täpselt ja kiiresti, kasu- tama oma loomulikke reflekse, tema aga pani mind mängima heliredeleid ning nõu- dis, et ma täpselt teaksin, kuidas mingit nooti tuleb mängida. Varem ei mõelnud ma kunagi sellele, kuidas kasutan oma poognakäe rannet või kas toetun teatud passaažide mängimisel rohkem õlavarrele või küünarvarrele... Tänu andele oli mul kõik nii lihtsalt kätte tulnud, et mul ei ol- nud tarvis sellele mõelda. Näiteks oli mul juba varakult loomulik *vibrato*, mida keegi pole kunagi muutnud ega korrigeerinud. Aga Rostal nõudis, et kõik oleks väga selge, eriti peas. Ta kuulus nende pedagoogide hulka, kes lähenevad pillimängule nagu teadusele.

Kas olete midagi sellisest lähenemisest ka oma õpetamismetoodikasse üle võt- nud?

Ma arvan, et olen palju spontaansem ja ka kärsitum, saan lihtsalt rutem vihaseks... Kuid sarnaselt Rostaliga pooldan ma

Neil vanadel väärtpil- lidel, nagu stradivaarius või Guarnerius, on algul väga raske ja harjumatu mängida, nad ei mängi ise, nagu öeldakse.

muusiku koolitamisel ranget distsipliini. Tänapäeval kohtab seda noorte muusikute juures üha vähem, võib-olla veel ainult Aasias ja Venemaal, kus on väga kõrge töömoraal. Olin 2004. aastal kaks semest- rit Koreas, kus õpetab kuulus viiuliprofes- sor Nam Yum Kim, kes on äärmiselt range ja väga võimekas pedagoog. Tal on palju suurepäraseid õpilasi, kes harjutavad sõna otseses mõttes koidikust loojanguni. See on uskumatu! Euroopas sellist suhtumist enam ei kohta. Enam ei treenita niimoodi heliredeleid ja topelnoote ning ausalt öel- des on seda muusikute mängust ka kuulda – paljud ei suuda puhtaid oktavegi mängi- da.

Rostali õpilastel oli päevaplaan väga selge: üks tund heliredeleid, üks tund pare- ma käe tehnikat harjutusi, kaks tundi etüü- dide mängimiseks ning kaks tundi teose õppimiseks. Ehkki olin varemgi väga palju harjutanud ja kõiki neid harjutusi juba tei- nud, järgisin tema meetodit peaaegu reli- gioosselt! Kuid kõik kuulsad viiuldajad – David Oistrakh, Henryk Szeryng, Joseph Szigeti – mängisid heliredeleid kogu elu ning leidsid, et see on lihtsalt asendamatu. Maja ilma vundamendita ju ei ehita!

Olete üle kolmekümne aasta õpetaja- tööd teinud. Mis teid selle juures võlub? Muidugi on alati väga meeldiv, kui sul on andekad õpilased, kes jõuavad kuhugi ja saavutavad oma eesmärgi. Kuid vahel on isegi huvitavam tegelda n-õ vähem või- meka õpilasega, kelle edasi aitamiseks ja arendamiseks tuleb olla palju loovam ning kelle arengu üle võid teinekord rohkemgi rõõmustada ja tänulik olla.

Kuid on ka üks tendents, mis mulle just õpetajana tänapäeva muusikute juures jär- jest vähem meeldib, nimelt kõiksuguste meistiklasside ületähtsustamine. Kui luge- da noorte muusikute elulugusid, siis on need täis kuulsate virtuooside ja pedagoog-

gide meistriclasside loetelusid. CV on muljet avaldav, aga mida need tegelikult näitavad või annavad? Üks-kaks põgusat tundi, pisut tagasisidet... Palju tähtsam on õppida aastaid mõne väga hea õpetaja juures ja tõesti pühenduda.

Teie professionaalne muusikutee on algusest peale kulgenud väga edukalt ja näiliselt ilma suuremate takistusteta.

Jah, tõepoolest. Kuid selles on olnud ka väga palju õnnelikke juhusid ja kokkusaatumusi, mida ei saa kuidagi planeerida. Võiksin teile rääkida paarist sellisest kohtumisest inimestega, kes on mind hiljem väga palju aidanud.

Üks lugu on taas seotud Max Rostaliga, kel oli Londonis võrratu Jaguar, tol ajal tõeline luksusauto! Kord ühel oma reisil Austriasse võttis ta mind endaga kaasa. Sõitsime autoga lennukile ja lendasime üle La Manche'i väina – see oli mu elu esimene lennureis. Sõidu eesmärk oli osaleda ühel kohalikul konkursil, lootuses võita auhinnaline koht ning kasutada seda raha Londonis õppimiseks. Seal aga oli žürii esimeheks üks jõukas saksa ärimees, asjaarmastajast muusik Günter Henle, kes on praegu maailmakuulus omanimelise muusikakirjastusega. Ta oli juba siis suur muusikaelu toetaja ning oli minu mängust nii võrd vaimustatud, et otsustas lisaks auhinna rahale katta aasta jooksul ka kõik mu õpingutega seotud kulud Londonis. Tegelikult toetas ta mind kokku kaks ja pool aastat.

Järgmised paar õnnelikku juhust viisid mind kokku tolle aja suurimate elavate viiulilegendidega. Isa korraldas mulle vahel võimalusi kuulsatele muusikutele esineda. Kord õnnestus mul mängida David Oistrakhile ning see kohtumine on mulle meelde jäänud kuidagi erilisel müstilisel. Mul paluti tulla ühte kontserdimajja. Saal oli tühi ning meie pianistiga hakkasime aega raiskamata kohe harjutama. Ruum oli üsna hämar, kui äkki läks uks lahti ning valgusvihus astusid sisse kaks maani kasukates ja kõrgete mütsidega meest – üks neist oligi Oistrakh. Talle mängida oli väga eriline tunne, sest ta oli minu nooruspäevil üks kõige kuulsamaid ja imetletumaid viiuldajaid kogu maailmas. Oistrakh oli tõsine, kohe väga tõsine mees, temast õhkus midagi aukartust äratavat. Mängisin talle Sibeliuse kontserti ja

Schuberti Fantaasiat ning sain temalt hiljem südamliku ja tunnustava kirja, milles ta tänas mind suurepärase mängu eest ning andis mulle väga kõrge hinnangu.

Varsti pärast seda mängisin ette ka Yehudi Menuhinile, kes hoidis mind oma majas tervelt kolm tundi kinni ning palus mängida üha uutele külalistele, keda ta vahepeal oli palunud kiiresti enda poole tulla. Mõlemad, nii Oistrakh kui ka Menuhin arvasid, et peaksin kohe hakkama ka kontserte andma. See oli huvitav, sest ma polnud seni andnud ühtki suurt avalikku kontserti – Rostal ei soosinud seda.

Küllap oli just ARD-konkursi võit 1956. aastal teie karjääri tõeline murdepunkt ja uste avaja. Milliste tunnetega te praegu sellele tagasi mõlete?

Varem oli rahvusvahelisi konkursse palju vähem ning nende võitmine oli tõesti midagi erilist. Ka žürii koosseisud olid aukartust äratavad – ühe laua taha võisid teinekord sattuda Arthur Grumiaux, Max Rostal, Jacques Thibaud...

Müncheni konkursi võit oli tõepoolest kõikide uste avanemine. Ning ka sealt said alguse mitmed õnnelike kokkusaatumuste read. Tutvusin dirigent George Soltiga, kes pakkus mulle kohe mitme kontserdi lepingut. See koostöö osutus väga oluliseks ka seetõttu, et ühel kontserdil asendas haigestunud Soltit William Steinberg, kes kutsus mind seejärel Ameerikasse ning aitas mul alustada sealset karjääri.

Minu esimene Ameerika turnee oli väga edukas. Steinberg oli kirjutanud oma kolleegidele mind tutvustavaid kirju ning kõikjal meie kontsertidel oli minu vastu uskumatult suur huvi. Tagantjärele mõtlen sageli, kui palju vaeva need kuulsad muusikud nägid, et aidata üht noort viiuldajat tema tee alguses... Pärast sõda ja neil väga rasketel aegadel hoidsid inimesed kuidagi erilisel kokku, tänapäeval kohtab seda haruharva. Olid aated ja põhimõtted, millesse usuti, ning kaaslasti toetati igal võimalikul moel. Mäenedžment ja bisnis ei olnud veel nii domineerivad, vähemalt muusikutevahelised suhted olid palju isiklikumad kui praegu.

Pill, millel te mängite, on hinnaline Guarneri del Gesù viiul aastast 1732. Rääkige veidi sellest instrumendist, mis teeb ta teie jaoks eriliseks ja kuidas te

teineteist kohtasite?

Pikka aega ei olnudki mul oma isiklikku väga head pilli ning pidin mängima erinevatest kollektsioonidest laenatud viiulitel. Guarneri del Gesù jõudis minuni vahetult enne mu teist Ameerika tuuri ning ühtlasi enne Carnegie Halli kontserti. George Szell oli ühel Kölni kontserdil ilma minu teadmata veennud mu kunagist toetajat Günter Henlet investeerima oma raha esmaklassilisse instrumenti, et mina saaksin sellel mängida. Henle oli kohe nõus ning viie aasta pärast ostsingi ma selle pilli endale päriseks.

Varasemast ajast oli mul käes üks väga hea Nicola Bergonzi viiul ning mõnda aega reisisingi ringi kahe viiuliga, sest ei julgenud vastutusrikastel kontsertidel kohe oma uuel pillil mängida. Ausalt öeldes on neil vanadel väärtpillidel, nagu stradivaari- us või Guarnerius, algul väga raske ja harjumatu mängida, nad ei mängi ise, nagu öeldakse.

Kord ühel proovi vaheajal võtsin oma Guarneriuse ja proovisin sellel mängida, mitu orkestranti ning ka dirigent George Szell jäid lummatult kuulama. Ütlesin kõheldes, et tegelikult peakingi ma sellel pillil mängima, mille peale Szell ütles: "Siis võta kätte ja mängigi!" Mul oli õnneks veel nii palju aega, et Carnegie Halli kontserdiks see pill omaseks mängida.

Olete solistina mänginud ja ka salvestanud üsna mitmekesisest repertuaari, sealhulgas Max Regeri ja Alban Bergi kontserte, mida ei esitata just sageli. On teil oma lemmikheliloojad, kelle muusika on kuidagi eriti südamelähedane?

Bergi kontsert meeldib mulle tänaseni väga ning olen seda ka päris sageli mänginud. Teine minu suur lemmik on Bartóki Teine viiulikontsert, võib-olla seepärast, et see oli üks mu esimesi konkursiteoseid. Samuti Sibeliuse kontsert, mida mul pärast ARDi võitu paluti väga tihti esitada, sest neil aastail oli see teiste viiuldajate repertuaaris küllaltki haruldane, vähemalt Saksamaal. Kuid mul on raske kedagi eraldi esile tõsta, sest ka Brahms, Beethoven, Prokofjev, Dvořák – olen neid kõiki palju mänginud ja igaüks on pakunud midagi erilist ja kordumatut.

Alo Põldmäe muusikapuud

Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumis on avatud loodusfotode näitus "Muusikaline Neeruti ja Kalevipoeg". Kuidas ja miks on heliloominguga ja eesti muusikapärandiga tegeleva inimese tähelepanu alla sattunud "muusikalised puud" ja lisaks veel Kalevipoeg, küsime näituse autorilt Alo Põldmäelt.

Mis andis tõuke hakata tegema muusikaga seotud loodusfotosid?

Tõuke andis küllaltki lihtne asi. Nimelt juhtusin selle aasta varakevadel rändama Lääne-Virumaal Kadrinas asuva suvekoedu lähedastes Neeruti mägedes. Endalegi ootamatult hakkasin kõikjal nägema n-ö muusikalisi puud. Nende avastamist soodustas asjaolu, et raagus puuvõrad (erinevalt süvistest) on hästi nähtavad ja tulevad väga reljeefselt esile.

Milliseid avastusi tegite sellega seoses?

Avastasin terve põneva maailma. Neeruti mägede reljeef on eriline ja seetõttu esineb omapärase kujuga puud isegi sagedamini kui teistes metsades. (Olengi seda võrdlust ka teinud.) Mitme kilomeetri pikkused, kuni 35 meetri kõrguse ja kuni 40-kraadise kaldega ooside nõlvad ning ooside vahel asuvad niiske põhjaga süvikud soodustavad erisuguse kujuga puude kasvamist.

Esimesed arvestatavad fotod tegin 1. aprillil 2007. Kõige rohkem on muusikalistest puudest heliharke, parmupille, kandleid, lüürasid ja harfe – "Vanemuise kannel", "Tuulekannel", "Akord-helihark", "Kaotatud helihark", "Kukalt sügav helihark", "Katkine parmupill", "Iiri harf"...

Palju on muusikalisi märke meenutavaid puud: "Beethoveni suur paus", "Diees parmupillile", "Bekaar", "Nootide pesapuu", "Duubeldiees" jpm.

Omaette ooper on "laulvad puud": "Laulev Vanemuine", "Laulev Unimüts", "Laulev tammelind", "Duet". Põnevaid kooslusi moodustavad tammed ja kuused. Ühe foto allkiri on "Vaikima sunnitud laulja" ja selle süžee on järgmine: kuusk laulab

kõvasti ja valesti, tamm aga sulgeb ühe käega laulja suu ning teisega annab võmmu kuklasse – "Ole vait!".

Kui Neerutisse saabus kevad, hakkasin pildistama ka sealseid "helisevaid maastikke". Nii jäädvustasin vaated "Helisev vaikus", "Muusika sünnib valgusest", seeriad "Mažoorne" ja "Minoorne" jt.

Täiesti märkamatuks lisandusid muusikalistele objektidele Kalevipojaga seostatavad puud. See tundus enesestmõistetav, sest Neeruti mäed ongi Kalevipoja müttamiste maa ja oosid tema künnivaod. Puude kujul Kalevipoja kujutisi, tema tööriistu, tema relvi või muude tegemistega seonduvat on leida palju. Kalevipoega võib leida küll suusatamas, küll kükitamas. Arvukalt on Kalevipoja istmeid, tema hobusega seonduvaid puud. Ühe sõlmfoto nimetus on "Haljendav Kalevipoja mõök".

Kalevipoja teema laiendusena lisandusid jällegi märkamatuks Kalevipoja "ajastuga" seonduvad objektid ja nähtused. Nii on olemas puude kujul "Homeros", "Ürgaja Veenus", "Ürglind", "Haavatud ürgloom", "Ükssarv" ja paljud teised.

Milline on olnud huvi fotonäituse vastu?

Huvi näituse vastu on olnud üllatavalt suur. Alguse sai väljapanek tänu Neeruti Seltile ja selle esimehele Tiiru Uuskülale, kes tegi ettepaneku vormistada fotod erinäituseks. See saigi sügisel teoks ja näitus avati 17. septembril 2007 Kadrina rahvamajas. Näitust toetas ka Eesti Kultuurkapital. Praegu võib fotosid näha Teatri- ja Muusikamuuseumi Assauwe tornis. 2008. aasta algul ootavad järge Sagadi Metsamuuseum ja Tartu Kirjandusmuuseum. Edasi rändab näitus Sõmeru rahvamajja, Kalevipoja muuseumi Jõgevamaal, Palmse mõisa ja Koguva galeriisse Muhus.

Huvi on tundnud ka Soome Instituut ja meie välisministeerium, tellides näituse fotodest DVD.

Alo Põldmäega vestelnud Ia Rimmel

Mõned näituse fotodest:

1. "Vaikima sunnitud laulja".
2. "Kukalt sügav helihark"

FOTOD ALO PÕLDMÄE

Eesti lauljad Ventšpilsis konkursil

7.–10. novembrini toimus Ventšpilsis esimene rahvusvaheline Alida Vāne nimeline noorte lauljate konkurs, kus esinesid väga edukalt EMTA lauluosakonna üliõpilased Eeva Hartemaa, Andrei Bogatš ja Ksenia Kutšukova.

Konkursi žüriisse kuulusid Joy Mammen Londoni Kuninglikust Muusikaakadeemiast, Oslo Muusikaakadeemia professor Barbro Marklund-Petersone ja Läti Rahvusooperi dirigent Andris Veismanis. Konkursi nooremas vanuserühmas osales üheksa ja vanemas kaksteist noort lauljat.

Konkursi esimeses voorus tuli esitada vanamuusika aaria ja romanss ning teises voorus *a cappella* laul, ooperiaaria ja läti romanss. Hiljem anti võimalus ka läti romansi asemel esitada vabalt valitud romanss. Eesti esindajad Andrei Bogatš ja Ksenia Kutšukova laulsid aga läti romansi ning võitsid sellega ka koolilaste südamed.

Vanemas vanuserühmas läksidki kõrgemad kohad Eesti noortele lauljatele: konkursi teist kohta (esimest välja ei antud) jagasid Eeva Hartemaa Anu Kaalu lauluklassist ja Mati Palmi õpilane Andrei Bogatš. Teine Mati Palmi õpilane Ksenia Kutšukova sai noorima lootustandva laulja eripreemia; Andrei Bogatš pälvis ka Läti Rotary klubi eripreemia parima läti romansi esituse eest.

Eva Vorobjova oma õpetaja Ada Kuuseoksaga.

FOTO ERAKOGUST

TMKK õpilane Eva Vorobjova edu konkursil Peterburis

Tallinna Muusikakeskkooli 11. klassi õpilane Eva Vorobjova Ada Kuuseoksa klaveriklassist saavutas 26. novembrist 2. detsembrini Peterburis toimunud kolmandal rahvusvahelisel Chopini-nimelisel konkursil 16–20 aastaste vanuserühmas III koha.

Eva Vorobjova sai ka diplomi poola rahvusliku koloriidi parima edasiandmise eest ning preemiareisi Chopini sünnipaika. Tal õnnestus saada ka meistrikläss žürii aseesimehelt professor Ewa Bukojemskalt.

Pianistide järelkasv on heal tasemel ja arvukas

23.–24. novembrini toimus Tartu Elleri-nimelises muusikakoolis järjekordne **Eesti keskastme pianistide konkurs**, kus osalesid Tallinna Muusikakeskkooli, Tallinna Otsa-nimelise muusikakooli ja Tartu Elleri-nimelise muusikakooli klaveriõpilased. Preemiaid jagus kõigi kolme kooli õpilastele. Esikohad erinevates vanuserühmades läksid **Joonatan Jürgensonile**, **Grete Jädalile** ja **Maila Laidnale** Tartu Elleri-nimelisest koolist ning **Aleksandra Kamenskajale** ja **Kristiina Rokaševitšile** TMKKst; teise preemia pälvisid **Sigrid Tõldsepp**, **Aleksandra Olenina** ja **Darja Sedler** Tallinna Otsa-nimelisest muusikakoolist ning **Maria Vilberg**, **Annegret Leiten** ja **Liidia Ilves** TMKKst; kolmanda koha said **Elle-Riin Volmer** TMKKst, **Marianne Laumets** ja **Olesja Voronjuk** Tallinna Otsa-nimelisest muusikakoolist ning **Mari Visnapuu** ja **Kirke Karja** Tartu

Elleri-nimelisest muusikakoolist. Žürii esimees **Kai Ratassep** ütles, et see konkurs on olnud stiimuliks ja innustuseks ning hea traditsioon juba palju aastakümneid. "Arvan, et kui miski on püsinud nii kaua, siis järelikult on ta vajalik." Esimese vanuserühma mängu kommenteerides ütles Kai Ratassep, et kavas olnud etüüdidega tuldi tublisti toime, tehnilised raskused ei tundunud olevat ületamatud. Griegi ja Tšaikovski palad kõlasid veenvalt, Sibeliuse puhul jäid valikud mõnevõrra võõramaks. Teises vanuserühmas sai Kai Ratassepa sõnul paljudele komistuskiviks klassika tõlgendamine, seevastu kuulis eredalt ja peenelt tunnetatud Šostakovitši, Messiaeni, Kabalevski prelüüde. Kahes viimases vanuserühmas oli tegemist juba küpsemate ja kogenumate mängijatega. Kai Ratassep tõi ühe probleemina esile selle, et programmivalikud olid vahel

üle jõu ning ei seetõttu ei tulnud ka alati esile mängija oskused ja parimad omadused.

Seekord jagunesid auhinnasaajad suhteliselt võrdselt kolme kooli vahel. Kai Ratassep: "Väga meeldis see, et võrreldes eelmiste aastatega esinesid tugevalt ja huvitavalt Tartu Elleri-kooli noored pianistid. Muljet avaldas mitme esineja isikupärane ja loominguline suhtumine muusikasse ning ka lavaline julgus ja avatus. Loomulikult kuulis palju eredaid ja meelde jäävaid esitusi ka TMKK ja Otsa-kooli pianistidelt. Konkursil osales ühtekokku 43 noort klaverimängijat ja ütleksin optimistlikult, et pianismi järelkasv on Eestis küllaltki heal tasemel ja arvukas."

Ia Rimmel

Kakskümmend aastat Pärnu nüüdismuusika päevi

Pärnu nüüdismuusika päevad (PNP) jätkavad alanud juubeliaastal nüüdismuusika keskse suundumuse, modernismi käsitlemist. Sümpoosioni huviorbiidis on seekord 20. sajandi algusest pärit dodekafoonilised kompositsioonitehnikad (Schönberg *versus* Hauer) ja läinud sajandi teise poole seeriatehnikat küsimärgi alla seadnud lähenemine (Berio). Lisaks modernistliku muusika analüüsile ja ajaloole süvenetakse põhjalikumalt modernistliku muusika, teatri ja visuaalsete kunstide seostesse. Toimuvad loengud, kontserdid, töötoad, näitused, diskussioonid ja etendused. Pärnu nüüdismuusika päevadel toimuvat tutvustatakse ka Pärnu Vanalinna põhikooli õpilastele.

Sümpoosionil "Modernistliku muusika uurimismeetodid", mis toimub 18. ja 19. jaanuaril Pärnu Endla teatri sammassaalis, osalevad mitmed välislektorid. Noor saksa muusikateadlane Juliane Brandes Freiburgist tutvustab viini koolkonna vähem tuntud esindaja Erich Schmidit (1907–2000) dodekafoonilist loomingut, mitmekülgne austria muusikateadlane Dominik Sedivy Viinist räägib Schönbergi konkurendi Josef Matthias Haueri (1883–1959) loomingust ning šveitsi helilooja ja muusikateadlane Balz Trümpy Baselist käsitleb kuulsat Darmstadt'i avangardikoolkonna helilooja Luciano Berio (1925–2003) omanäolisi loominguprintsiipe. Brandesi esinemine jätkab saksa uue muusikateooria tutvustamist, mis sai alguse 2005. aasta konverentsil professor Ludwig Holtmeieriga. Sedivy ideed on Viinis elava ja töötava eesti muusikateadlase Saale Kareda kaudu jõudnud ka eesti lugejateni (artikkel pluralistlikust muusikaanalüüsist ajakirjas Teater.Muusika.Kino 2004. ja 2005. aastal), Trümpy loomingut mängiti sel aastal NYFD-festivalil. Konverentsil esitletakse ka PNP 2005. ja 2006. aasta sümpoosioni ettekannete kogumikku.

Nüüdismuusika päevad toimuvad 12.–27. jaanuarini koostöös In Graafika festivaliga, korraldajaiks Eesti Arnold Schönbergi Ühing, Academia Non Grata ja Academia Gustaviana Selts. Aktuaalset infot ürituste kohta leiab Internetist aadressilt www.schoenberg.ee.

Gerhard Lock

muusikateadlane, Eesti Arnold Schönbergi Ühingu juhatuse liige

Arvo Pärt esitamas oma klaveripala "Aliinale".

FOTO ALO PÖLDMÄE

Berliinis avati Arvo Pärdi näitus

7. novembril avati Berliini Eesti saatkonnas näitus "Tuntud ja tundmatu Arvo Pärt". Näituse koostasid Teatri- ja Muusikamuseumi muusikaosakonna teadurid Ene Kuljus, Inna Kivi, Tiit Tosso ja Alo Põldmäe. Kunstnikutöö tegi Kadi Pajupuu. Pärdi 70. sünnipäevale pühendatud näitus on muuseumi ajaloos esimene nii suur välismaal eksponeeritav väljapanek. Kahekümne viie standiga näitus on paigutatud Berliini saatkonnahoone kolme esindussali.

Väljapanek hõlmab kogu Pärdi elu- ja loometeed: lapse- ja noorpõlveaegu Paides ja Rakveres, *tintinnabuli*-stiili väljatöötamist, laiahaardelist muusikalist tegevust Eesti ja teiste riikide tippmuusikutega.

Näituse avas Eesti suursaadik Saksamaal Clyde Kull. Siin-kirjutaja tutvustas näituse saamislugu ning tänas Berliini näituse teoks saamisele kaasaaitajaid: Malle Kurbelit Eesti välisministeeriumist ja Eesti saatkonna kultuuriatašeed Reet Weidebaumi. Näituse avamisel viibis ka Riigikogu spiiker Ene Ergma.

Kontsertosas esitasid Pärdi loomingut Berliini muusikud, keda klaveril saatis helilooja ise. Kontserdi lõpetuseks mängis Pärt oma klaveripala "Aliinale".

Sel õhtul anti Arvo Pär dile üle ka Tšehhi Vabariigi autoriteetne muusikaauhind.

Järgmine Arvo Pär di näitus on planeeritud 2008. aasta kevadel Kopenhaagenisse.

Alo Põldmäe

TMMi muusikaosakonna juhataja

I'm Not There. Original Soundtrack.

Columbia/Sony Soundtrax
88697 12038 2

Käesolev kogumik Bob Dylani laulude tõlgendustest on suurepärase kingitus minusugusele, kes pole päris hästi kursis sellega, mis 21. sajandi folgis toimub, kuid tahaks väga rohkem teada. Täna päeva noorte tegijate hipivaim väljendub muusikas, mida on informeerinud grunge, *shoegaze*, etnomuusikad, *avantgardne jazz* ja *americana*, kuid millest pole kadunud kuuekümnendate ideaal – laulda, kitarr käes ja lill juustes, isikliku ja globaalse maailma muredest ja rõõmudest.

Bob Dylani muusika on juba nelikümmend aastat vangistanud tavatu kombinatsiooniga napist muusikalisest materjalist, lausa legendaarselt tagasihoidlikust vokaalsest sooritusest ning keerulisi kujundeid ja seoseid täis pikitud laulutekstidest, mis nõuavad sügavat mõistmist ja mõistatamist. Paljud lauljad jäljendavad Dylani iseloomulikku, poolkõnelevat, nootide vahel liuglevat vokaalstiili, kas siis alateadlikult või endale aru andes, et see on Dylani laulude (ja esituse) üks isikupärasemaid komponente.

Dylan kõlab kõige paremini mõistagi Dylani enda esituses, kuid ka selle topeltplaadi 34 loo hulgas on tõelisi pärlid. Vaid mõned nimed: *My Morning Jacketi* laulja Jim Jamesi “*Going to Acapulco*” loob vanamoodsa *tejano*-ballaadi atmosfääri, sama teeb vanameister Willie Nelson laulus “*Señor*”. John Doe lauldu “*Pressing On*” ja “*I Dreamed I Saw St Augustine*” peegeldavad Dylani armastust

gospeli vastu; Sufjan Stephensi *über-arranžeeritud* “*Ring Them Bells*” on segu progest, no *wave*'ist ja Zappast; Charlotte Gainsbourg'i “*Just Like a Woman*” on järg isa Serge'i ja ema Jane Birkin'i muusikalisele vahekorrale “*Je t'aime...*”; Mira Billotte “*As I Went Out One Morning*” kõlab kui vana Jefferson Airplane, Mason Jennings nagu parim hipiaegne bard. Veel surf-folkar Jack Johnson, iirlase Glen Hansardi ja tšehhitari Markéta Irglová duo, Antony & the Johnsons...

“*I'm Not There*” on Todd Haynesi eluloofilm Bob Dylani seitsmest eluetapist kuue erineva näitleja kehastuses, nende seas Richard Gere ja isegi Cate Blanchett. Arvustuste põhjal otsustades on film sama hea kui käesolev *soundtrack*. Jääb üle oodata, millal linateos meie liimanaadikinnu jõuab.

JOOSEP SANG

Rebimine + voltimine. Phlox.

MKDK Records MKDKCD0019

Kodumaine muusikaelu on hoopis sopilisem, kui mõnikord tundub. Phlox oli minu jaoks varem pelk nimi ja selle plaadi kuulamine valmistas suure üllatuse. Albumit kuulates tuiskab pähe terve keeristorm nimesid, kellega Phloxi omalooming on ilmses veresuguluses: Jeff Beck, Jan Hammer, Billy Cobham, Stanley Clarke, Tony Williams, John McLaughlini Mahavishnu Orchestra ning veel mitmed seitsmekümnendate jazz-rocki pioneerid. Jazz-rock ja *fusion* on alati olnud ka muusikute sport

ja tasemetöö, vahel selliselgi määral, et muusika sisu jääb suurepärase tehnilise soorituse varju. Phloxi liikmed (Kalle Klein saksofonil, Kristo Roots kitarril, Pearu Helenurm klahvpillidel, Raivo Prooso bassil, Madis Zilmer trummidel ja Allan Prooso löökpillidel) sooritavad eksami hindele “väga hea”, pakkudes mitte ainult virtuosooset, vaid ka sisukat kõrgenergielist muusikat. Tegemist pole vana nade “traadimeeste” kopeerimisega, sest ansambel lisab ka isiklikke stiilitäiendusi: vabajazzilik improvisatsioon ilma rütmi ja harmooniata (eelkõige plaadi kolmes *live*-palas), nopped maailmamuusikast ja *drum'n'bass*'i rütmikast.

Phlox ei kuulu eesti jazz'i esimesse ešelonile, kuid teeb siiski huvitavat ja värskeimat muusikat kui suur osa meie üldtunnustatud jazziliididest. Soovitan soojalt!

JOOSEP SANG

Renaissance Organ Music from England and Italy. Marju Riisikamp.

Kui Andres Uibo alustas Klassikaraadios orelitundide sarja, ei osanud ilmselt keegi aimatagi, et ühel päeval kasvab tagasihoidlikust võrsest omapärane ja mitmepalgeline taim. Sellel plaadil on kõrvuti ja läbisegi kahe aasta jooksul nimelt mainitud sarja tarvis salvestatud fantastiline orelimuusika. Fantastiline sellepärast, et kuulda saab eksperimenteerivaid improvisatsioone oma ala meistrite

rikkaliku siseilma teemadel. Kes need meistrid siis on?

Plaadi avalooks on valitud Andrea Gabrieli *Praeludium 1*. tono, pidulik ja massiivne “näpuharjutus” selle sõna kõige paremas mõttes, sest iga järgnev pala vajab hea keskendumisvõime kõrval ka väledat ning eksimatut sõrme. Lisaks nimetatud teosele kohtub kuula ja veel selliste suurkujude nagu William Byrdi, Giovanni Gabrieli ja Claudio Merulo ning veidi vähem tuntud autorite Orlando Gibbonsi, Thomas Tomkinsi ja Benjamin Cosyni loominguga.

Plaadil olevaid teoseid võib tõenäoliselt edukalt mängida ka sootuks teisiti kui Riisikamp. Kuid teades, et 16. sajandi Itaalia ja Inglismaa instrumentaalloomingu märksõnadeks on eelkõige improvisatsioonilisus ja koloristlik element, võlvud siinkirjutajat just Riisikampi värvikad kaunistused ning tundlikult valitud registrid. Eks ole ju orelimuusikas interpreedil palju pillist tulenevaid võimalusi ja vabadusi. Registralikuga saab elemente nii võimendada kui ka mahendada, tuua need esile või jätta sootuks tagaplaanile helisema. Riisikampi taju iseloomustavad sõnad elegantne ja meeolukas. Oma osa selles muljes mängib kindlasti ka Martin ter Haseborgi töökojas Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia valminud barokkorel. Võtame kas või näiteks William Byrdi pala “*The Bells*” – kella-mängu, mis jutustab staatilise bassi kohal elava ja rõõmsameelse loo suurtest kelladest.

Plaadil olevale muusikale sekundeerib ka oskuslikult valitud kaanekujundus, Tallinna raepiltvaip aastast 1547. Lõpetuseks tahaksin öelda, et tegu on küll avaliku salvestusega, kuid see on oma mittetäielikus lihvitusel pigem meeldiv kui ebameeldiv lisategur. Plaadil on kaunis ja huvitav kingitus vana aja orelimuusika sõpradele.

MAILE NAIRIS muusikateadlane

My Sun. Sofia Rubina.

Umblu Records LUCD15

Kuulasin seda plaati kõrvuti "Jõulujazzil" käinud Tuomo albumiga "My Thing" ja Benny Singi plaadiga "Benny... at Home". Sofia Rubina, soomlane Tuomo (Prättälä) ja hollandlane

Benny Singi (Tim Berkestijn) sarnanevad selle poolest, et andsid lõppenud aastal välja nauditavad CDd, mis pakuvad musikaalset, jazzilikku segu sisukast nu soul'ist ja r'n'b'st (à la Jill Scott, D'Angelo ja John Legend), vanast soul'ist (nagu Marvin Gaye, Stevie Wonder või Curtis Mayfield), "õnnelikust" popist, Jamiroquai laadis gruuvist ning klubimuusika hoovustest. Kõik kolm plaati pingutavad selle nimel, et peita tegijate rahvuslikku ja regionaalset päritolu ning sulada rahvusvahelise, ingliskeelse seltskonna sekka. Kui Tuomo ja Benny kaevuvad sügavamale souli ravimõjudega põhjamutta, peegeldab

Sofia plaat rohkem noorte klubbimeeste "lugemust". Saundid, biidid ja üleüldine produktsioon on leidlikud ja igati "on the money"; rohkem vaheldust võiks olla harmooniates-meloodiates, teiste sõnadega selles materjalis, mis "paberile" kirja pannakse, ehkki noored tegijad viit noodijoont arvatavasti ülemäära sageli ei kasutagi. Nii on plaadi parim lugu välislaen – Ryo Kawasaki kirjutatud "Trinkets and Things", millest välja kasvav gruuv meenutab kümne aasta taguse superprojekti Nuyorican Soul plahvatusjõudu. Kõige vähem meeldib eblakas, pinnapealne tõlgendus jazzist ühest kaunimast ballaadist "My

Funny Valentine", mille hapra teksti ja harmoonia sügavusi on puurinud kümned hingestatud salvestused Chet Bakerist Anita Bakerini.

Plaadi suurim võlu on kahtlemata Sofia Rubina vaimustav vokaal. Noore lauljatori kiire areng paljutootavast suurepäraseks on olnud enam kui kiire. Ta on oivalise soulihäälega (vajadusel ka väle, jazzilikult skäktiv) lauljatar, kes mõjub küpse kunstnikuna nii plaadil kui ka laval. Seda arvustust kirjutades märkan, et "My Sun" on hetkel Laseringi müügitabelis esikohal. Fantastiline!

JOOSEP SANG

KUULA KA NEID

NO99 Jazzklubis. Sooäär, Vaigla, Ruben.

Sooäär/Vaigla/Ruben

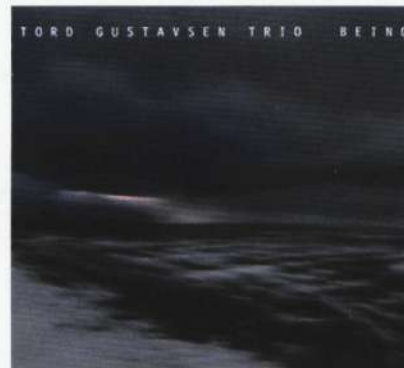
Tallinna jazziklubis salvestatud programm viib kuulaja läbi mitmesuguste meeleolude ja repertuaari. Lisaks Jaak Sooääre originaalidele ning Leonard Bernstein, John Coltrane'i ja Jack DeJohnette'i laenulugudele sisaldab plaat ka rõõmsat tõlgendust Ülo Vinteri "Pipi laulust", radikaalselt reharmoniseeritud Uno ja Tõnu Naisoo "Pistoda laulu" ning funk'i võtmes avanevat Arne Oidi estraadhitti "Mis värvi on armastus".

Põhjataeva tuled. Kirtana Rasa.

Ulmeplaadid ulm10

See omamoodi kurioosne plaat ei tee mingit saladust trio suurest huvist ja armastusest india muusika vastu. Lisades eestikeelsed laulukstid ning nopped teiste kultuuride pärimusmuusikast, sünnib meditatiivne omalooming, mille siiruses ning sisendusjõus ei maksa kahelda. Kirtana Rasa on neiud Kaushalya ja Kadi Uibo (vokaal ja erinevad instrumendid) ning Aleksander Kardaš (perkussioon).

Being There. Tord Gustavsen Trio.

ECM 2017

Üks ameerika jazzitegelane ütles mulle kord, et uus euroopa jazz on kena küll, aga ta pole siiski sageli päris jazz, sest selles puudub "afroameerika komponent". Ühe näitena tõi ta just vaikse muusika meistri Tord Gustavseni. Ehkki norra pianisti uus album sisaldab ka ameerikalikke elemente, teeb plaadi võluvaks, värskendavaks ja eriliseks just euroopalik kammerlikkus, tähelepanu detailide, läbipaistvuse ja kuulajat kõnetava helipildi vastu. On siin tegemist "päris" jazziga või mitte, polegi oluline.

JOOSEP SANG

MIDA KUULAD

MART JUUR
muusikasõber

Marina Recordsi kogumik "Disco Deutschland Disco". Suurepärase valik germaani diskot ja teutooni souli aastast 1975–1980. Munich Machine, James Last, Ambros Seelos, Silver Convention, Supermax, Amanda Lear, Su Kramer, Marianne Rosenberg jpt. Nende lugude kohal hõljub Giorgio Moroderi, Boney Mi ja USA okupatsioonivägede vaim. Tõeline haruldus on 1975. aastal Saksa DVs ilmunud pala "Philodendron" Veronika Fisheri (ansamblist Karat) esituses. Soovitan soojalt kõigile vanadele diskopeudele.

Meshuggah, "Catch Thirty-Three".

Rootsi progemetallistide virtuoosne ja äärmiselt vägivaldne oopus aastast 2005, nende parim. Tirisin selle oma i-Podi sõber Tõnise üüratust plaadikogust.

John Martyn, "In Session".

Klassiku BBC jaoks tehtud salvestused aastast 1973–1978.

Gong, "You".

Polegi vist Gongi kõige olulisem album, aga armas ikka. Leidsin ta mõne päeva eest Laseringi riulil üksi kõssitamast ja tundsin, et lihtsalt pean ta sealt ära päästma.

Veel mõned neil päevil olulised plaadid: Led Zeppelin, "In Through the Out Door"; Kylie Minogue, "X"; Robert Wyatt, "Comicopera"; Roisin Murphy, "Overpowered"; Camel, "Moonmadness"; Killers, "Sawdust". Maailm saadab lakkamatult sõnumeid, häält teevad ka külmkapp, pesumasin ja radiaatorid. Ma isegi võtsin täna mõned kõned. Kui mõtlema hakata, siis on see kõik muusika.

PIRET ROHUSAAR

maalikunstnik

Tom Waits oma purjus klaveri ja punaste kingadega. Natuke paheline **Marianne Faithfull**. **Nina Simone**, **Stéphane Grappelli**, **Jan Garbarek**, **Janis Joplin**, **Miles Davis...** **Riho Sibul**, **Jaak Sooäär** (erinevate koosseisudega), **Villu Veski** ja **Tiit Kalluste** ("Põhjala saarte hääled"), **Raivo Tafenau** ja **Sergio Bastos** ("Ice on Ipanema")... Kõigi nende plaadid on laiali autos ja ootavad pikemat sõitu.

Milline neist on lemmik? Tavaliselt meeldib ikka viimane ost, leid, avastus, ja see on trio Sooäär, Vaigla, Ruben. Äärmiselt tundehell, mõnus ja maaliline plaat. Meeldib, kuidas Tanel Ruben trumme paitab ja hellitab, vahel ootamatu kilksatusega üllatab. Ja vana hea armas "Pipi laul"!!! Maalimise toas olen viimasel ajal kuulnud Bachi tšellosüite Csaba Onczay esituses. Mulle meeldib väga madal ja kume hääled – ma ei oska muusikatermineid kasutada, aga kui otsiksin, oleks see sõna vist "tihe" või "mahlane".

Tavaliselt otsin ma muusikat Netist. Viimane armastus on Jordi Savall, käisin ka tema kontserdil "Lost Paradises". Kahjuks jäi selle kavaga plaat ostmata, aga kõik, mida ma Jordi Savalli, tema pere ja sõprade muusikast olen leidnud, tundub nii helisev, loomanahksed, kummaliselt kumeda heliga pillid kõrvuti väga kaunite inimhäälega.

LILIAN SEMPER

30. X 1933 – 12. XII 2007

12. detsembril lahkus pianist Lilian Semper, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia klaveriosakonna kauaaegne professor. Lahkus helge isiksus, kelle puudumist tajume üha valusamalt nüüd, mil teda meie hulgas enam ei ole.

Lilian Semper sündis 30. oktoobril 1933 Tartus kirjanik Johannes Semperi ning pedagoogi ja muusikakriitiku Aurora Semperi peres. Ta õppis Tallinna Muusikakoolis Irmgard Kaudre juures ning 1952–1957 Tallinna Riiklikus Konservatooriumis Heljo Sepa klassis. 1957–1961 järgnes aspirantuur Moskva Konservatooriumis professor Jakov Zaki juhendamisel.

Aastatel 1950–1970 tegutses Lilian Semper kontsertpianistina Eestis ja välismaal. Sellesse aega jääb rohkelt esinemisi soolokavadega ja sümfooniaorkestri solistina. Eriti tihe koostöö sidus teda Neeme Järviaga. Pikaajaline lavapartnerlus viiuldaja Mati Kärmasega jääb aastatesse 1970–1994. Aastal 1985 ilmus ka Lilian Semperi ja Mati Kärmase heliplaat. Aastal 2001 ilmunud CD-kogumikul “Mängib Lilian Semper” kõlab Bachi, Chopini, Elleri, Tormise, Bartóki ja Komulaineni looming.

Alates 1961. aastast oli Lilian Semper Tallinna Riikliku Konservatooriumi – praeguse Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia õppejõud, aastast 1995 professor, 1991–2000 klaveriosakonna juhataja. Üheks tema pikaajaseks õpilaseks on mitmete rahvusvaheliste konkursside laureaat Irina Zahharenkova, kes muu hulgas pälvis 2004. aastal esikoha rahvusvahelisel Premio Jaéni konkursil Hispaanias, “Remember Enescu” konkursil Rumeenias, 2006. aastal rahvusvahelisel Bachi konkursil Leipzgis ja Alessandro Casagrande nimelisel konkursil Itaalias.

Lilian Semperiga käis kaasas põline kultuuris kõrvuti peenetundelisuse ning sügava arusaamisega tõeliselt olulisest. Lilian Semper oli Õpetaja, aga ta oli midagi veel rohkemat – ta oli Mõistja, headuse kandja, pikaajaline mõjutaja. Tema toetus oli delikaatne ning tema mõju ülesehitav. Temalt saadu ei kao, vaid muutub üha tugevamaks.

Ühes oma intervjuus ütles ta: “Muusika kaudu näeb kaasinimese sisse. Pole paremat vahendit õpilase tundaõppimiseks, kui tema tehtud muusika kuulamine, sest siin avaneb ta kõige ausamalt ja intiimsemalt. Tänu sellele on ka õpetajatöö erakordselt huvitav.”

Lilian Semperi südamlilik väärikus, tema kordumatu päikseline olemus jääb valgustama neid, kes temaga kokku puutusid.

Jaanuar

Tallinnas

1. 01 kell 18 Hennessy ja Eesti Kontserdi uusaastakontsert "Suveöö unenägu": Sonora Voice (sopran), Jean-Pierre Furlan (tenor); Nashua Dahhab, Hayley Jean Blackburn, Antonio Ayesta (tants); ERSO, Anu Tali (dirigent), Mart Mikk (õhtu juht) Estonia kontserdisaalis

3. 01 kell 19 Anderssoni ja Ulvaeuse muusikal "Chess": Vanemuise teatri külalissetendus Rahvusoper Estonias

4. 01 kell 14 ja 19 Anderssoni ja Ulvaeuse muusikal "Chess": Vanemuise teatri külalissetendus Rahvusoper Estonias

4. 01 kell 19 Orthodox Singers Niguliste kirikus

5. 01 kell 12 Orelipooltund: Kadri Ploompuu toomkirikus

5. ja 6. 01 kell 12 Tšaikovski ballet "Pähklipureja" Rahvusoper Estonias

6. 01 kell 15 Pärnu Linnaorkester, segakoorid Cantus ja Noorus, Kädy Plaas (sopran), Helen Lokuta (metosopran), Toomas Toher (tenor), Uku Joller (bass), Raul Talmar (koormeister), Vahur Soonberg (dirigent) Estonia kontserdisaalis

10. 01 kell 19 Vokaalansambel The Real Group (Rootsi) Estonia kontserdisaalis

10. 01 kell 19 Härmil ballet "Kameeliadaam" Liszti muusikale Rahvusoper Estonias

10. 01 kell 19 Klaveripalavik: Sten Lassmann (klaver), Rūta Lipinaitytė (viul), Tallinna Kammerorkester, Mihhail Gerts (dirigent) Mustpeade Majas

11. 01 kell 18 Kremerata Baltica kvartett Euphonia (Läti/Venemaa) Kadrioru lossis

11. 01 kell 19 Rossini ooper "Tuhkatriinu" Rahvusoper Estonias

12. 01 kell 12 Orelipooltund: Elke Unt toomkirikus

12. 01 kell 12 Lasteetendus "Hitipidu: Pipi! Nuki! Puhh!" Rahvusoper Estonias

12. 01 kell 19 Bournonville'i ballet "Sülfiid" Rahvusoper Estonias

13. 01 kell 12 Rossini ooper "Tuhkatriinu" Rahvusoper Estonias

16. 01 kell 19 KontsertJazz.

Saksimängud: Lembit Saarsalu (saksofonid), Mart Soo (kitarr), Taavo Rimmel (kontrabass) Estonia Talveaias

16. 01 kell 19 J. Straussi operett "Viini veri" Rahvusoper Estonias

17. ja 19. 01 kell 19 Puccini ooper "Tosca" Rahvusoper Estonias

18. 01 kell 18 Anna-Liisa Bezrodny (viul), Henry-David Varema (tsello), Sten Lassmann (klaver) Kadrioru lossis

18. 01 kell 19 Ooperigala: Anneli Peebo (metsosopran), Morten Frank Larsen (bariton), ERSO,

Nikolai Aleksejev (dirigent) Estonia kontserdisaalis

18. 01 kell 19 Minkuse/Härmi ballet "Don Quijote" Rahvusoper Estonias

19. 01 kell 12 Orelipooltund: Toomas Trass toomkirikus

19. 01 kell 18 Vocalissimo: Kristjan Möisnik (bassbariton), Piia Paemurru (klaver) raekojas

20. 01 kell 12 Bournonville'i ballet "Sülfiid" Rahvusoper Estonias

20. 01 kell 17 Ansambel Huun-Huur-Tu (Tuva) Estonia kontserdisaalis

21. ja 22. 01 kell 19 Memory 2008: muusikalikontsert Estonia kontserdisaalis

23. 01 kell 19 Free Tallinn Trio & Stanislaw Skoczynski (löökpillid) Mustpeade Majas

24. 01 kell 19 Minkuse/Härmi ballet "Don Quijote" Rahvusoper Estonias

25. 01 kell 19 Verdi ooper "Rigoletto" Rahvusoper Estonias

25. 01 kell 19 Pjotr Tšaikovski portree: ERSO, Marko Martin (klaver), Arvo Leibur (viul), Heli Veskus (sopran), Rauno Elp (bariton), Toomas Vavilov (dirigent), Raivo Järvi (õhtu juht) Estonia kontserdisaalis

25. 01 kell 19 Przemyslaw Kapitula (orel) Niguliste kirikus

26. 01 kell 12 Orelipooltund: Ene Salumäe toomkirikus

26. 01 kell 16 Meistrite armastuslaulud ja pillimängud: Hortus Musicus Väravatornis

26. 01 kell 18 Jussi Makkonen (tsello), Rait Karm (klaver) raekojas

26. 01 kell 19 Verdi ooper "La traviata" Rahvusoper Estonias

27. 01 kell 12 Lasteetendus "Hitipidu: Pipi! Nuki! Puhh!"

Rahvusoper Estonias

27. 01 kell 16 Claudio Monteverdi. Armastuse ja sõja laulud: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Helsingi Barokkansambel, Aapo Häkkinen (klavessiin), Paul Hillier (dirigent) Mustpeade Majas

27. 01 kell 18 Suur Muusikaakadeemia: Andres Mustonen (viul), Ivo Sillamaa (klaver) Kadrioru lossis

*

28. 01 kell 14 ja 18 Lasteetendus "Lumekuninganna" Olav Ehala muusikale: Vanemuise teatri külalissetendus Eesti Draamateatris

29. 01 kell 19 Kontsert Euro-raadiote: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Paul Hillier (dirigent) Metodisti kirikus

30. 01 kell 19 Etnosari: Valdis Muktupävels (vokaal, rahvapillid) Estonia Talveaias

31. 01 kell 19 Verdi ooper "La traviata" Rahvusoper Estonias

31. 01 kell 19 Farewell to St Petersburg: Eesti Rahvusmeeskoor, Pärnu Linnaorkester, Daniel Nix (kontrabass), Kaspars Putniņš (dirigent) Metodisti kirikus

Tartus

8. 01 kell 19 Pianissimo: Irina Zahharenkova (klaver) Tartu Ülikoolis

9. 01 kell 19 Kremerata Baltica kvartett Euphonia (Läti/Venemaa) Vanemuise kontserdimajas kammersaalis

9. 01 kell 19 Offenbachi ooper "Hoffmanni lood" Vanemuise suures majas

10. ja 11. 01 kell 19 Anderssoni ja Ulvaeuse muusikal "Chess" Vanemuise suures majas

12. 01 kell 18 Pärnu Linnaorkester, segakoorid Cantus ja Noorus, Kädy Plaas (sopran), Helen Lokuta (metosopran), Toomas Toher (tenor), Uku Joller (bass), Raul Talmar (koormeister), Vahur Soonberg (dirigent) Jaani kirikus

12. 01 kell 19 Vokaalansambel The Real Group (Rootsi) Vanemuise kontserdimajas

13. 01 kell 14 ja 19 Memory 2008: muusikalikontsert Vanemuise kontserdimajas

14. 01 kell 19 Memory 2008: muusikalikontsert Vanemuise kontserdimajas

15. 01 kell 19 Anderssoni ja

Ulvaeuse muusikal "Chess" Vanemuise suures majas

16. 01 kell 19 Meistrite Akadeemia: Pille Lill (sopran), Ivari Ilja (klaver) Tartu Ülikooli aulas

16. 01 kell 19 Verdi ooper "Rigoletto" Vanemuise väikeses majas

17. 01 kell 19 Ansambel Huun-Huur-Tu (Tuva) Vanemuise kontserdimajas

19. 01 kell 19 Adami ballet "Giselle" Vanemuise suures majas

24. 01 kell 19 Pjotr Tšaikovski portree: ERSO, Marko Martin (klaver), Arvo Leibur (viul), Heli Veskus (sopran), Rauno Elp (bariton), Toomas Vavilov (dirigent), Raivo Järvi (õhtu juht) Vanemuise kontserdimajas

26. 01 kell 18 Claudio Monteverdi. Armastuse ja sõja laulud: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Helsingi Barokkansambel, Aapo Häkkinen (klavessiin), Paul Hillier (dirigent) Jaani kirikus

27. 01 kell 16 Jussi Makkonen (tsello), Rait Karm (klaver) raekojas

30. 01 kell 19 Verdi ooper "Rigoletto" Vanemuise väikeses majas

31. 01 kell 19 Barokkmuusika festivali avakontsert: ERSO, segakoor Latvija, Piia Komi (sopran), Helen Lokuta (metosopran), Risto Joost (kontratenor), Mati Turi (tenor), Andres Mustonen (dirigent) Vanemuise kontserdimajas

Pärnus

5. 01 kell 19 Pärnu Linnaorkester, segakoorid Cantus ja Noorus, Kädy Plaas (sopran), Helen Lokuta (metosopran), Toomas Toher (tenor), Uku Joller (bass), Raul Talmar (koormeister), Vahur Soonberg (dirigent) Eliisabeti kirikus

10. 01 kell 19 Kremerata Baltica kvartett Euphonia (Läti/Venemaa) Pärnu kontserdimajas kammersaalis

12.–27. 01 Pärnu nüüdismuusika päevad 2008

13. 01 kell 17 Vokaalansambel The Real Group (Rootsi) Pärnu kontserdimajas

19. 01 kell 19 Ansambel Huun-Huur-Tu (Tuva) Pärnu kontserdimajas

20. 01 kell 14 ja 19 Memory 2008: muusikalikontsert Pärnu kontserdimajas

25. 01 kell 18 Meistrite Akadeemia: klaveriduo Kai Ratassep – Mati Mikalai raekojas
26. 01 kell 19 Przemyslaw Kapitula (orel) Pärnu kontserdimajas
30. 01 kell 15 ja 18 Lasteetendus "Hitipidu: Pipi! Nuki! Puhh!": Rahvusooper Estonia külalisetendus Endla teatris
31. 01 kel 19 Etnosari: Valdis Muktupävels (vokaal, rahvapillid) Pärnu kontserdimajas kammer-saalis

Jõhvis

5. 01 kell 18 Orthodox Singers Mihkli kirikus
11. 01 kell 19 Vokaalansambel The Real Group (Rootsi) Jõhvi kontserdimajas
17. 01 kell 19 Memory 2008: muusikalikontsert Jõhvi kontser-

dimajas
18. 01 kell 19 Ansambel Huun-Huur-Tu (Tuva) Jõhvi kontserdimaja kammer-saalis
26. 01 kell 17 Pjotr Tšaikovski portree: ERSO, Marko Martin (klaver), Arvo Leibur (viul), Heli Veskus (sopran), Rauno Elp (bariton), Toomas Vavilov (dirigent), Raivo Järvi (õhtu juht) Jõhvi kontserdimajas

Kõikjal üle Eesti

4. 01 kell 19 Jõulujazz: TTÜ Akadeemiline Naiskoor, Kaire Vilgats (vokaal), Urmas Lattikas (klahvpillid), Raul Vaigla (basskitarr), Tanel Ruben (löökpillid), Raul Talmar (dirigent), Önne-Ann Roosvee (dirigent) Rapla kultuurimajas
9. 01 kell 18 Meistrite Akadeemia: Pille Lill (sopran), Ivari Ilja (klaver) Tõrva kiriku kam-

mersaalis
10. 01 kell 18 Meistrite Akadeemia: Helen Lokuta (metsosopran), Oliver Kuusik (tenor), Mihkel Poll (klaver) Narva linnuses
13. 01 kell 16 Pärnu Linnaorkester, segakoorid Cantus ja Noorus, Kädy Plaas (sopran), Helen Lokuta (metsosopran), Toomas Tohter (tenor), Uku Joller (bass), Raul Talmar (koormeister), Vahur Soonberg (dirigent) Viljandi Pauluse kirikus
17. 01 kell 18 Meistrite Akadeemia: klaveriduo Kai Ratassep – Mati Mikalai Rakvere Gümnaasiumis
18. 01 kell 18 Meistrite Akadeemia: klaveriduo Kai Ratassep – Mati Mikalai Sillamäe Muusikakoolis
19. 01 kell 12 Pidu lossis: Hortus Musicus Kohtla-Järve kultuuri-

keskuses
19. 01 kell 18 Hingemuusika: ansambel Tallinn Baroque Otepää kultuurikeskuses
25. 01 kell 18 Claudio Monteverdi. Armastuse ja sõja laulud: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Helsingi Barokkansambel, Aapo Häkkinen (klavessiin), Paul Hillier (dirigent) Rakvere Gümnaasiumis
26. 01 kell 18 Hingemuusika: Madis Kari (klarnet), Kai Ratassep (klaver) Häädemeeste Muusikakoolis

Andmed on kontrollitud 18. detsembril.
 Veebruari kontserdiinfot COLLAGE'is avaldamiseks ootame hiljemalt 10. jaanuariks aadressil kristina@ema.edu.ee

Ajakirja MUUSIKA toimetus soovib kõigile oma lugejatele

Head uut muusika aastat!

Valga III Rahvusvaheline Klaveriansambelite Festival

8.-10. veebruar 2008 Valga Muusikakoolis

www.valgamuusikakool.ee

10. jaanuaril kell 19 Mustpeade majas

KLAVERIPALAVIK

STEN LASSMANN

Solist RUTA LIPINAITYTE viiul

TALLINNA KAMMERORKESTER

Dirigent MIHHAIL GERTS

Tallinn...
2011

Tallinna Filharmoonia

Tel 6699940

www.filharmonia.ee

Leoš Janáček Süit keelpilliorkestrile
Bohuslav Martinu Concerto da camera
Aaron Copland Kaks pala keelpillidele
James MacMillan Klaverikontsert nr 2 (esiettekanne Eestis)

Piletid eelmuugist 120 kr (piiratud koguses sooduspileteid (üli)õpilastele ja pensionäridele 80 kr) müügil Piletilevi ja Piletimaailma muugikohtades, www.piletilevi.ee ja www.piletimaailm.com

Piletid kohapealt 150 kr (piiratud koguses sooduspileteid (üli)õpilastele ja pensionäridele 100 kr)

